

TÜRK CEZA HUKUKUNDA ZİMMET SUÇU

Araş. Gör. Rezzan İtişgen*

GİRİŞ

Türk Ceza Hukukunda kanun koyucu çeşitli gerekçelerle farklı kanunlarda, zimmet suçlarına yer vermiştir. Burada ilk olarak belirtmek gerekir ki, bir ya da birkaç unsurunda farklılık gerekçesiyle aynı suçun birden fazla kanunda düzenlenmesi, bizi bu suçla korunan hukuki değer ya da değerlerin toplumdaki önemli bir yer arz ettiği ya da bu suçun uygulama alanının geniş kapsamlı olduğu sonucuna götürebilir. Başka bir açıdan bakıldığında ise suç ve cezaya ilişkin düzenlemelerin yapılmasında israfı kaçıldığı, temel ceza kanununda çeşitli ihtimalleri bünyesinde barındıran, kapsayıcı bir zimmet suçunun düzenlenmesiyle yetinilmesinin daha doğru olduğu ileri sürülebilir.

Çalışmamız kapsamında, hali hazırda yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 247-249, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun m. 160 ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu m. 131'de düzenlenen zimmet suçları, aralarındaki benzerlik ve farklılıklara yer verilmek suretiyle, Yargıtay kararları ve doktrinindeki ilgili görüşler çerçevesinde incelenecek; bu surette her üç kanunda yer alan zimmet suçları hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

I. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN ZİMMET SUÇU

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda zimmet suçuna ilişkin düzenlemeler m. 247, 248 ve 249'da yer almaktadır.

Zimmet

MADDE 247.- (1)Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.”

Etkin pişmanlık

MADDE 248. - (1) Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

(2) Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

Daha az cezaı gerektiren hâl

---

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

MADDE 249. - (1) Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.

A. Korunan Hukuki Değer

Zimmet suçu Türk Ceza Kanunu'nun "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı Dördüncü Kısımının "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı Birinci Bölümünde düzenlenmiştir. Korunan hukuki değer bakımından doktrinde görüş birliği yoktur. Bir görüşe göre amaç, kamu görevlilerine karşı duyulan güvenin korunmasıdır. Kamu görevlileri, kamu otoritesine ait iktidar ve yetki kullanmakta, bu nedenle kamu hukuku yükümlülüğü altına girmektedir ve bu suç kamu görevlilerin devlete karşı sahip oldukları sadakat yükümlülüklerine uygun hareket etmeleri amacıyla getirilmiş bir düzenlemedir, kamu görevlisi tarafından işlenmiş güveni kötüye kullanma suçu niteliğindedir¹. Burada, kamu görevlisinin devlete karşı sadakatsizliği ve bireylerin kamu görevlilerine karşı güvenilirliğinin zedelenmesine neden olan eylemi cezalandırılmaktadır. Diğer bir görüşe göre, zimmet suçunun amacı devletin mali menfaatlerini korumaktır². Kamu kuruluşunun faaliyetini sürdürebilmesi, ona ayrılan kaynak ve araçların uygun bir şekilde kullanımına bağlıdır. Fakat bu takdirde suç, devletin mallarını idare ile mükellef bulunmayanlar, mal ve paraya zilyet olmayanlar tarafından da işlenebilecek³, devlete ait bir malın çalınması durumunun da zimmet suçu kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir. Kanımızca zimmet suçu hem devletin mali menfaatlerini korumak hem de kamu görevlilerinin doğruluğunu, dürüstlüğü, devlete olan bağlılık ve onlara karşı duyulan güven duygusunu korumak amaçlı getirilmiştir⁴. Zira, zimmet suçunun işlenmesi durumunda devlet maddi zarara uğramakla beraber vatandaş gözünde devletin kurumlarına ve bu kurumlarda çalışanlara karşı güven azaldığından itibar kaybına da uğramaktadır. TCK m. 247'nin gerekçesine göre "Kamu görevlisi, bu görevi dolayısıyla zilyetliği kendisinde olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu mallar üzerinde ancak görevinin gerektirdiği şekilde tasarrufta bulunabilir. Madde metninde, kamu görevlisinin bu mallar üzerinde görevinin gerekleriyle bağdaşmayan bir surette tasarrufta bu-

¹ İzzet Özgenç, **Zimmet Suçu**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 10; İlhan Üzülmez, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet Suçu", **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, Aralık 2005, s. 218; Faruk Erem, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, C.III, 3. bs., Ankara, 1985, s. 337; Veli Özer Özbek vd., **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 966.

² Sulhi Dönmez, **Özel Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul, 1984, s. 76; Sahir Erman, Çetin Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, 1995, s. 7; İsmail Güler, Mahmut Malkoç, **Uygulamada Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, C.II, Ankara, 1996, s. 1451.

³ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Turhan Kitabevi, 11 bs, 2011, s. 752, 753.

⁴ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010, s. 835; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s. 497; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara, Savaş Yayınları, 2005, s. 274; Ahmet Gündel, **Zimmet, Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002, s. 24; Hasan Tahsin Gökcan, **Görevi Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikâp, Rüşvet ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008, s. 329; Güneş Okuyucu Ergün, **Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu**, Ankara, Çakmak Yayınevi, 2008, 68, 69; Erdal Baytemir, **Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar İle Banka Zimmeti**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011, s. 4.

lunması, bu malları kendisinin veya başkasının zimmetine geçirmesi suç olarak tanımlanmıştır.”

B. Suçun Temel Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Fiil

Suçun oluşması için suçun konusu olan malın kamu görevlisi tarafından kendisinin ya da bir başkasının zimmetine geçirilmesi gerekmektedir. Zimmete geçirme madde gerekçesine göre suç konusu mal üzerinde malikmiş gibi tasarrufta bulunmayı ifade etmektedir. Bu da, failin o şeyi zilyetliğini haklı kılan sıfatı ile bağdaşmayacak şekilde ve tahsis olunan amaç dışında kullanmasıyla gerçekleşir⁵. Malvarlığına geçirme, satma, şahsi borca mahsup, şahsi iş için rehlin bırakma ya da borç verme şeklinde zimmete geçirme söz konusu olabilir⁶.

Bu suç icrai ya da ihmali bir hareketle gerçekleştirilebilir. Örneğin, noterin işlem gereği tahsil ettiği başka kuruma ait parayı o kuruma belirlenmiş olan sürelerde devretmemesi de zimmet suçunu oluşturur⁷.

Kamu görevlisinden teminat alınmış olması, zimmet suçunun oluşumunu engellemeyeceği⁸, burada devlet idaresine karşı duyulan güvenin korunduğu ve zararın zimmetin unsuru olmadığı ileri sürülmüştür⁹. Bu hususta ilk olarak belirtmek gerekir ki zimmet suçu bir tehlike suçu değil, zarar suçudur. Suçun konusu olan malın kamu görevlisinin kendisi ya da bir başkasının zimmetine geçirilmesi başlı başına bir zarar olarak kabul edilmelidir. Ayrıca teminatın bırakılmış olmasının suçun oluşumuna herhangi bir etkisi olmaz. Zira, suçun konusu ile teminat konusu olan mal farklıdır¹⁰.

Belirli bir kamu görevinin yerine getirilmesi için tahsis olunan zimmete konu eşyanın, fail tarafından başka bir kamu hizmetinin görülmesi için¹¹ ya da kamu kuruluşunun amacına giren bir işte fakat tahsis edildiği gaye dışında kullanılması durumunda zimmet suçu oluşmaz¹². Bu takdirde görevi kötüye kullanma suçundan bahsedilir¹³. Ancak failin bu hususta özel bir menfaatinin varlığı durumunda zimmet suçunun oluşabileceği de ileri sürülmektedir¹⁴.

Failin kendi malvarlığına girmeksizin zilyedi bulunduğu para, servet veya taşınır malın üçüncü bir kişinin malvarlığına girmesini sağlaması örneğin,

⁵ Toroslu, s. 277.

⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 755; Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 140.

⁷ 5. CD., E. 1997/743, K. 1997/1019, 20.03.1997, **YKD** Şubat 1999.

⁸ Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 25; Soyaslan, s. 500; Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 756; Faruk Erem, Nevzat Toroslu, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., Savaş Yayınevi, Ankara, 2000, s. 155.

⁹ Soyaslan, s. 500; Tezcan, Erdem, Önok, s. 848.

¹⁰ Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 21.10.1998 tarih ve 2862/3834 sayılı kararına göre ise "Zimmet suçu; sanığın görevi gereği ve yasal olarak kendisine tevdi olunan malları haksız bir şekilde mal edinmesiyle oluşur. Bunun için mal edinme sonucunda failin malvarlığındaki artış kadar, mağdur tarafın zarara uğraması veya zarar olasılığıyla karşı karşıya kılması koşuldur. Zarar doğurmayan veya zarar olasılığı bulunmayan eylemlerin zimmet olarak nitelendirilmesi mümkün değildir." demiştir. (Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 758).

¹¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 757; Ayhan Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 3.bs, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1991, s. 86; Ergün, s. 95; Tezcan, Erdem, Önok, s. 845; Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 27

¹² Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 27; Tezcan, Erdem, Önok, s. 845.

¹³ Gökcan, s. 331.

¹⁴ Soyaslan, s. 500.

banka personelinin ödeme için ibraz edilen bir çekin karşılıksız olduğunu bildiği halde provizyon sorulduğunda karşılığı bulunduğunu bildirmek suretiyle banka parasının hamil tarafından mal edinilmesine yol açması da zimmet suçunu oluşturur¹⁵.

Kamu görevlisinin icbar ya da ikna ederek zilyetliği devralması durumunda diğer unsurlar da mevcutsa icbar ya da ikna suretiyle irtikâp suçu oluşur. Fakat kamu görevlisinin zilyetliği karşı tarafın hatasından yararlanarak devralması hususu tartışmalıdır. 5237 sayılı TCK m. 250 fıkra 3'te hatadan yararlanma suretiyle irtikâp suçu tanımlanmıştır. Hatadan yararlanma suretiyle irtikâpta, kamu görevlisinin zorlayıcı ya da kandırıcı bir hareketi olmaksızın mağdur kendiliğinden ona yarar sağlamakta, kamu görevlisi de bu yararın sağlanmasının gerekmediğini bildiği halde bunu geri vermemektedir. Bu açıklamalar ışığında örneğin, 100 TL'lik elektrik borcunu ödemeye giden kişi hataen 150 TL ödemede bulunursa ve tahsil eden kamu görevlisi 50 TL'yi geri vermeyip bu parayı cebine atarsa, kamu görevlisinin bu fiili zimmet mi hatadan istifade suretiyle irtikâp mı kabul edilecek? Doktrinde kamu görevlisinin karşı tarafın hatası sonucu zilyetliği devralmasının hatadan yararlanma suretiyle irtikâp suçunu oluşturabileceği ileri sürülmektedir¹⁶. Diğer bir görüşe göre kamu görevlisine bir hata sonucu tevdi gerekmeven eşya verilmişse hata ile de olsa görevi nedeniyle zilyetliği kurulmuş olacağından zimmet suçu oluşacaktır¹⁷. Kanımızca burada zimmetten söz edebilmek için geçerli bir zilyetlik devri sonucu zimmete geçirme olmalıdır. Burada ise kamu görevlisinin, görevinin ifası sırasında diğerinin hatasından istifade ederek kendisine veya başkasına yarar sağlanması veya vaatte bulunması yani hatadan yararlanma suretiyle irtikâp söz konusudur.

b. Fail

TCK'da düzenlenen zimmet özgü suçtur, ancak kamu görevlisi bu suçun faili olabilir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre zimmet suçunun faili olabilmek için memur sıfatını taşımak gerekmektedir ve memur sıfatının tespitinde ise yine aynı Kanununun 279. maddesi uygulanmaktaydı. Bu maddeye göre ceza kanunu uygulamasında amme vazifesi yapanlar memur sayılmakta iken, amme hizmeti yapanlar kapsam dışında kalmakta bu durum da doktrinde tartışmalara yol açmaktaydı. 5237 sayılı Kanun'a göre bu suçun failinin kamu görevlisi olması yeterlidir ve madde 6'da kamu görevlisinin tanımı yapılmıştır. Bu Kanuna göre kamu görevlisi, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici katılan kişidir. Fakat bazı özel kanunlarda yer alan düzenlemelerde fail kamu görevlisi sıfatını haiz olsun olmasın TCK'da düzenlenen zimmet suçundan sorumlu tutulabileceği öngörülmüştür. 3670 sayılı Milli Piyango Teşkilatına Dair Kanun'un 12. maddesine göre Piyango idaresine ait malları zimmetine geçirenler de TCK m. 247'ye tabidir¹⁸. 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 28.

¹⁵ “...Bankası..... Şubesinde mevduat servis şefi olarak çalışırken, dört banka mudisinin hesapları müsait olmadığı halde değişik şubelerden para çekmelerini sağlayacak biçimde sorulan provizyonlara olumlu cevaplar vererek, mudilerin mal edinmelerine olanak sağlayan bankada provizyon vermeye yetkili sanığın eylemi, zincirleme biçimde basit zimmet suçunu oluşturur. Eylemde, görevi kötüye kullanma suçunun unsurları yoktur.” (5.C.D. 16.04.1996, E. 1996/801, K. 1996/1277, **YKD Mart 1997**).

¹⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 839.

¹⁷ Malkoç, Güler, **Zimmet-İrtikâp- Rüşvet ve Başlıca Memur suçları**, s. 37.

¹⁸ Necati Meran, **Yeni Türk Ceza Kanununda Zimmet – Rüşvet – İrtikâp ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008, s. 33, 34.

maddesinde kamusal nitelikte olmasa bile, yardım toplama faaliyeti sonunda elde edilen mallara karşı işlenen suçlar nedeniyle failin, kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı sonucuna varılmaktadır. KİT Personel Rejiminin Düzenlenmesi Hakkında 399 sayılı KHK 11/ b' ye göre ifa ettikleri görevden dolayı işledikleri suçlardan dolayı memur sayılacakları, dolayısıyla TCK m. 247'ye tabi oldukları sonucuna varılmaktadır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 62. maddesi, bu maddede zikredilen kimselerin kamu görevlisi gibi cezalandırılacakları belirtmiştir. 1211 sayılı TC Merkez Bankası Kanunu m. 68/b'de zimmet suçu ayrıca düzenlenmiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 160'da da zimmet suçuna yer verilmiş olmakla beraber, aynı Kanununun 161. maddesine göre bu Kanuna göre suç teşkil eden hareket veya fiiller başka kanunlara göre de cezayı gerektirdiği takdirde faile en ağır cezayı gerektiren kanun maddesi uygulanacaktır. Bu açıdan güveni kötüye kullanma suçu (TCK m. 155), Türk Ceza Kanununda düzenlenen zimmet suçu (TCK m. 247) ve Bankacılık Kanununda yer alan zimmet suçu (TCK m. 160) arasında bir değerlendirme yapılması gerekir. TCK m. 247'de yer alan zimmet suçunun cezası Bankacılık Kanununda m. 160'da düzenlenen zimmet suçuna nazaran daha ağır olmasına karşın, TCK m. 247'nin uygulanabilmesi için failin kamu görevlisi olması gerekmektedir. 4603 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin 3 fıkrasına göre, 31.12.2002 tarihinden sonra Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketinde özel hukuk hükümlerine tabi olmayan personel çalıştırılmayacağı için bu bankalar bakımından TCK m. 247'nin uygulama alanı kalmamıştır.

Yerel Yönetimlerin özel hukuk hükümleri gereği kurmuş oldukları şirketlerde çalışan kişiler kamusal faaliyet içinde bulunmadıklarından kamu görevlisi sayılmayacağı gibi zimmet suçunun faili de olamayacakları ileri sürülmektedir¹⁹. Fakat kanımızca bu görüş 5237 sayılı TCK ile bağdaşmamaktadır. Zira TCK m. 6'nın gerekçesinde kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegâne ölçütün onun gördüğü işin bir kamusal faaliyet olması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle kamusal faaliyet gören yerel yönetimlerin şirketleri özel hukuk hükümlerine göre kurulmuş olsa da, burada çalışanlar ceza hukuku uygulaması kapsamında kamu görevlisi olarak kabul edilmelidir.

Kamu görevlisi bu görevle seçimle, tayinle, devamlı ya da geçici olarak, kanunla ya da idari bir kararla getirilmiş olabilir, önemli olan görevlendirmenin hukuka uygun olmasıdır²⁰. Kadrosu başka yerde olsa da suçun işlenmesine vesile olan diğer görev kendisine hukuka uygun verilen kişi, zimmet suçunun faili olabilir. Yargıtay uygulamalarına göre de görevlendirmenin hukuka aykırı bulunması ya da failin kamu görevlisi olmamasına rağmen verilen görevi kabul edip yapması zimmeti değil güveni kötüye kullanma suçunu oluşturur²¹.

¹⁹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 838.

²⁰ " Suç tarihinde ...Başkanlığında koruma bekçisi olarak görev yapan zanlıya para tahsili, çekme ve harcama yetkisi verilmiş ise de ...Sayılı Yasanın 12. maddesinde bekçilerin görevleri sayılmış ve 13. maddesinde de bekçilerin başka işlerde istihdam edemeyeceği şeklindeki yasaklayıcı hüküm karşısında zimmetten sorumlu tutulamayacağı gibi başkan sanığın zimmetine de iştiraki söz konusu olamayacağından..." (5. CD., E. 2003/6107, K. 2004/5128, 23.6.2004).

²¹ Gökcan, s. 322. "...Sanığın tahakkuk ve tahsilat şefliklerinden hangisinde görev yaptığı veya her iki birimin tek şeflik olarak sanıkta toplanıp toplanmadığı, para tahsili görevinin ya da şef olması sebebiyle veznedeki para üzerinde koruma ve gözetim sorumluluğunun bulunup bulunmadığı, fiilen para tahsili ile görevlendirilip görevlendirilmediği hususları kurumdan sorularak sonucuna göre; para tahsili veya koruma ve gözetim görevinin varlığı halinde eyleminin zimmet suçunu, aksi halde abonelerin bir kısmının işlemleri yapacağı veya yapacağı düşüncesiyle kendisine

Failin suçu işlediği anda kamu görevlisi olması yeterli olup, sonradan bu sıfatı yitirmiş veya zimmet suçunu görevini yerine getirmediği sırada işlemiş olması önemli değildir²². Fail bu suçu tatil günü veya mesai haricinde de işleyebilir²³.

c. Mağdur

Zimmet suçun mağduru hususunda çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Birinci görüşe göre burada suçtan zarar gören devlettir ama mağdur yoktur²⁴. İkinci görüşe göre devlet her suçtan birinci derecede süjesi yani mağdurdur dolayısıyla zimmet suçunun mağduru da devlet kabul edilir²⁵. Diğer bir görüşe göre ise mağdur ancak gerçek kişi olur. Burada kamunun güvenilirliğinin sarılması nedeniyle devlet, zarar görendir²⁶. Mağdur toplumu oluşturan herkeştir, ayrıca zimmete geçirilen malın sahibi belli olsa da bu kişi toplumun bir üyesi olarak da yine mağdurdur²⁷. Kanımızca mağdur ve korunan hukuki değer kavramından hareket ederek sonuca varmak gerekmektedir. Suçun mağduru, suçun konusunun ait olduğu kişi olarak tanımlanmaktadır²⁸. Burada suçun konusu olan mal kamuya ya da özel kişilere ait olabilir. Fakat korunan hukuki yarar salt mali menfaat olmadığı, suçun Türk Ceza Kanunu'nun "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" kısmının "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" bölümünde yer aldığı dikkate alındığında, mağdur kamu olarak kabul edilmelidir. Zimmet konusu malın sahibi olan kişi de aynı zamanda kamunun bir parçası olarak mağdurdur.

d. Suçun Konusu

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suçun konusu para, para yerine geçen evrak veya senet veya diğer mallar olarak belirtmekteydi. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ise eski kanun gibi örnek vermek yerine "mal" ibaresiyle yetinmiştir. Üzerinde bireysel hâkimiyet kurulabilen, ekonomik değer taşıyan, kişi dışı cis-

---

verdikleri paraları kayıtlara geçmeyip vezneye teslim etmeyerek mal edinmesi fiilinin güveni kötüye kullanma suçunu oluşturacağı ..." (5. CD., E. 2008/8302, K. 2011/70, 17.1.2011). "Oluşa ve dosya içeriğine göre, Ö... Çiftçi Malları Koruma Başkanlığında bekçi olarak çalışan sanığın, 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması hakkındaki Kanunun 13. maddesi uyarınca görevine girmemesine rağmen çiftçilerden satılan su parası ve arazi koruma bedellerini toplamakla görevlendirilmesi üzerine, vatandaşlardan kurum makbuzlarıyla tahsilat yaptıktan sonra makbuzlar üzerinde tahrifat yaparak miktarları düşük göstermek suretiyle bir kısım paraları mal edinmesi şeklinde gerçekleşen eyleminin emniyeti suistimal suçunu oluşturması ve sanığın bağlı olduğu koruma başkanlığının süresi içinde şikayeti ile soruşturma yapılması ve yine koruma başkanlığının olaydan zarar gören durumunda ve davaya da katılmış olması karşısında, 5237 sayılı TCK hükümleri de irdelenerek sonucuna göre cezalandırılması gerektiği gözetilmeden yazılı gerekçeyle şikayet yokluğu nedeniyle kamu davasının düşmesine karar verilmesi..." (5. CD., E. 2009/2441, K. 2011/2104, 17.3.2011), (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 22.12.2011.

²² Tezcan, Erdem, Önok, s. 838.

²³ Artuk, Gölçen, Yenidünya, s. 759.

²⁴ Meran, s. 35.

²⁵ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku**, C. II, 10. bs., İstanbul, 1994, no. 1172.

²⁶ Meran, s.35; İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi: genel hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 226-227; Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 762.

²⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 762; Baytemir, s. 16. Özbek vd., s. 969; Üzülmüş, s. 218.

²⁸ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 204.

mani varlıklar maldır²⁹. Bu kapsamda para, TCK m. 198'de para hükmünde olduğu belirtilen devlet tarafından ihraç edilip de hamiline yazılı bonolar, hisse senetleri, tahviller ve kuponlar, yetkili kurumlar tarafından çıkarılmış olup da kanunen tedavül eden senetler, tahviller ve evrak ile milli ziyet altınları, ekonomik değer taşıyan elektrik enerjisi, doğalgaz, sular gibi temellüke elverişli doğal güçler³⁰, idarenin sonradan topluca satıp değerlendirmek üzere hurda alanına attığı hurda³¹ zimmet suçunun konusu olabilir. Değersiz kâğıt ve kullanılmış biletin ise ancak satılması suretiyle elde edilen gelirin mal edinilmesi zimmet suçunu oluşturur³².

Her hâlde, zimmete geçirilen şey mal olmalıdır, örneğin; mezarlık memurunun iskelet satması durumunda zimmet değil TCK m. 130/2'de yer alan kişinin hatirasına hakaret suçu söz konusu olur. İnsan ve onun sunduğu hizmet eşya olmadığı için, emri altındaki insanları şahsi hizmetlerinde çalıştırma yoluyla haksız menfaat sağlanması diğer unsurları da barındırdığı takdirde zimmet değil, görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur³³.

Mal kavramına giren her şeyin zimmet suçunun konusu olabileceği görüşüyle³⁴ birlikte, güveni kötüye kullanma suçunda olduğu gibi yalnızca taşınır malların zimmete geçirilebileceği³⁵ de ileri sürülmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun madde gerekçesine göre ise taşınır veya taşınmaz mal zimmet suçunun konusu olabilir. Dolayısıyla, görevi nedeniyle koruma ve denetim yükümlülüğü olan mal müdürünün, hazine arazisini hileli davranışlarla kendisi ya da yakınları üzerine tescil ettirmesi, kamu görevlisinin görevi nedeniyle zilyetliği kendisine teslim olunan taşınmaz malı kiraya vererek ya da ürün yetiştirmede kullanarak yarar sağlaması zimmet suçunu oluşturur³⁶.

TCK m. 247'nin gerekçesinde de belirtildiği üzere zimmet konusu değerlerin mutlaka devlete ait olması gerekmemektedir. Fakat bu suçun ihdasıyla kamu görevlisinin mensubu olduğu idareye ait malları gereken yerde ve gereken miktarda kullanması amaçlandığından eşyanın özel kişilere ait olması durumunda zimmet suçunun oluşmayacağı³⁷, hizmet akdine dayalı bir hizmet

²⁹ M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, **Eşya Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2006, s. 6.

³⁰ Malkoç, Güler, **Zimmet-İrtikâp- Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları**, s. 32.

³¹ Gökcan, s. 332.

³² "Oluşan ve kabule göre suç tarihinde TDİ A.Ş. bünyesinde Şehir Hatları İşletmesi Müdürlüğü Heybeliada iskelesinde bilet satış gişe memuru olarak görev yapan sanığın işgal kabiliyetini haiz olduğu 23.4.1999 tarihli ekspertiz raporu ile tespit edilen sahte vapur biletlerini yolculara sattığı, böylece yolcuların yaptıkları seyahat bedellerinin yasa ve görev gereği sanığa ödendiği cihetle bu paranın iç edilmesi şeklinde oluşan eylemlerin nitelikli zimmet suçunu oluşturacağı gözetilmeden nitelendirmede hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, ..." (5. CD, 15.07.2002, 6557/5329). Meran, s. 36.

³³ Artuk, Gökçen, *Yenidünya*, s. 765; Tezcan, Erdem, Önok, s. 837. Doktrinde, bir başkasının çalıştırmanın yasal olmaması durumunda bu yolla elde edilen çıkar üzerindeki zilyedliğin ve çıkarın tevdiinin yasal olarak kurulamayacağı için suçun oluşmayacağı da ileri sürülmektedir. Bkz, Malkoç, **Zimmet-İrtikâp-Rüşvet Suçları**, s. 2, 3.

³⁴ Tezcan, Erdem, Önok, s. 835; Ergün, s. 75; Özbek vd., s. 966.

³⁵ Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 86; İsmail Malkoç, Mahmut Güler, **Zimmet-İrtikâp-Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları**, Gen Matbaacılık, Reklamcılık Ticaret Anonim Şirketi, Kasım, 1993, s. 32; İsmail Malkoç, **Zimmet-İrtikâp-Rüşvet Suçları**, Ankara, Malkoç Kitabevi, 2010, s. 2.

³⁶ Sedat Bakıcı, **Zimmet, Rüşvet, İrtikâp Suçları**, Ankara, 1988, s. 40.

³⁷ Sahir Erman, Çetin Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, 1992, s. 13-14.

ilişkisi de söz konusu ise TCK m. 155/2'de düzenlenen hizmet nedeniyle güveni kullanma suçunun gündeme gelebileceği de ileri sürülmektedir³⁸.

Zimmet suçunun oluşması için suçun konusu, kamu görevlisine görevi nedeniyle devredilmiş ya da kamu görevlisi bu malın koruma ve gözetimiyle yükümlü olmalıdır.

Kişinin genel olarak görevlendirilmesi yeterlidir, ayrıca somut olarak o iş için de görevlendirilmesi aranmaz³⁹. Kamu görevlisi zimmet konusu malı tevdi kabule yetkili olmasa da zilyetliğin bu kişiye görev nedeniyle devredilmesi gerekir. Ancak, Yargıtay zimmet suçunun oluşabilmesi için, kamu görevlisinin tevdi kabule yetkili olmasını aramaktadır⁴⁰.

Zimmet suçuna konu olabilen şeylerin memura doğrudan doğruya teslim edilmiş olması gerekmektedir. Kamu görevlisinin hukuken zilyet olması yeterlidir. Eşyaya fiilen malik olmayan fakat eşyayı elinde bulunduran şahısların hiyerarşik üstü durumunda bulunan şahıslar da suçun faili olabilirler. Hiyerarşik üstlerin zilyet fail olarak sayılması için kendisine bağlı kamu görevlisinin fiili egemenliği engellemeleri gerekir⁴¹. Yargıtay ise zimmet suçuna yönelik verdiği kararlarda bazen fiili ve maddi zilyetliği aradığı bazen de hukuken tasarrufta bulunma yetkisini yeterli gördüğü için verdiği kararların çelişkili olduğu yönünde doktrinde eleştirilmektedir⁴².

Fail, kendisine neyin zilyetliği devredilmişse, ancak onu zimmetine geçirebilir. Bu çerçevede tartışılacak bir konu da muhafaza amaçlı malın içindeki şeyin de teslim edilmiş sayılıp sayılmayacağıdır. 765 sayılı TCK döneminde Yargıtay'a konu olan bir davada Almanya'da bulunan kocası tarafından gönderilen mektuptaki paranın PTT dağıtıcısı tarafından alınması fiilini Yargıtay 4. Ceza Dairesi hırsızlık olarak nitelendirmiştir. Gerekçesinde ise o dönemde yürürlükte olan 765 sayılı TCK'ya göre zimmet suçunun varlığının kabulü için kişinin memur sıfatını haiz olması gerektiği ve PTT dağıtıcıların ancak kurum aleyhine işlenen suçlardan dolayı ceza yargılamasında memur sayılacağı ve söz konusu davadaki sanığın fiilinin tâbi olduğu Kanun Hükmünde Kararnamede sayılan fiillerden olmadığını belirtmiştir⁴³. Bu konuda bazı yazarlar zarfın tesliminin içindeki paranın da teslim edildiği anlamına gelmeyeceğini, posta nizamlarına göre mektup zarfları içine mektuptan başka bir şey koyulamayacağından hareketle zarfı açarak içindeki parayı alan PTT dağıtıcısının işlediği fiilin haberleşmenin gizliliğini ihlal yanında hırsızlık suçunu oluştur-

³⁸ Erem, Toroslu, s. 154; Tezcan, Erdem, Önok, s. 837.

³⁹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 842; Toroslu, s. 275; Baytemir, s. 26.

⁴⁰ Özgenc, **Zimmet Suçu**, s. 16; Ayhan Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4.bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994, s. 115; U. Pulat Gözübüyük, **TCK Şerhi**, C. II, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1990, s. 629. Aksi görüş için bkz. Erem, Toroslu, 153.

“Kurum dışında tanıdığı abonelerden topladığı elektrik faturaları üzerine sahte “tahsil edildi” kaşesini vurup, veznedede tahsil ettiklerine ise veznedar T'ye ait tahsil edildi kaşesini basarak geri veren, faturaların tahakkuk defterindeki tahsilat bölümlerini tahsil edilmiş gibi kapatan, faturaların kurumda kalan suretlerini yok eden ve kurumda abone memuru olarak görev yapan, ancak tahsilat yetkisi bulunmayan sanığın belge ve kayıtlar üzerindeki gerçekleştirdiği fiili 765 Sayılı TCK m. 342'de düzenlenen (Resmi belgede sahtecilik) suçunu oluşturur.” 5 CD. 27.2.1997, 214/655, (YKD Haziran 1998, s. 933).

⁴¹ Soyaslan, s. 522.

⁴² M. Nedim Bekri, **Türk Ceza Kanununda Zimmet Suçu**, Adalet Yayınevi, Kasım, 2007, s. 30.

⁴³ 4. CD, E. 1989/5272, K. 1989/5973, 9.10.1989, (YKD Temmuz 1990, s. 1084).

çağını⁴⁴, diğer yazarlar ise bir şeyi ihtiva eden bir malın zilyetliğinin devrinin bunun içindeki malın da teslim edildiği anlamına geleceğini söylemişlerdir⁴⁵. Bizce burada ilk açıklanması gereken husus, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun zimmet suçu için kamu görevlisi sıfatını yeterli görüyor olduğudur. PTT dağıtıcısı da kamu hizmeti yerine getirdiğinden faillik sıfatı bakımından sorun yoktur. Asıl tartışma, zarfın zilyetliğinin içinde mektup dışında yer alan şeyleri de kapsayıp kapsamadığıdır. Türk Medeni Kanunu m. 973'e göre "Bir şey üzerinde fiili hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedir" demek suretiyle zilyetlik için fiili hâkimiyeti aramaktadır. Bu fiili hâkimiyet konusunda Yargıtay'ın benzer bir durum için verdiği karardan yararlanabiliriz. Yargıtay 8. Hukuk Dairesine göre binaların, kapalı ya da kilitli yerlerin teslimi anahtarların alıcıya verilmesi ile mümkündür fakat zilyetliğin alıcıya nakli için anahtarların teslimi yanında bu alıcının anahtarı elinde bulunan bina ya da kapalı alana istediği zaman hiçbir engelle karşılaşmaksızın girebilmelidir, aksi durumda alıcıya zilyetlik nakledilmemiştir⁴⁶. Bu kararı kapalı zarf olayına uyarlırsak, zarf kamu görevlisi olan PTT dağıtıcısına görevi gereği teslim edilmiş ve bu kişinin kapalı zarfı açıp içindekine ulaşması bakımından herhangi bir engel yoktur. Eğer kapalı zarf değil de kilitli bir çelik sandık olsaydı ve bu kişi anahtara sahip olmasaydı, bu sandığın içindekilerin zilyedi olmadığını ileri sürebilirdik ama olaydaki kâğıt zarfın buhara tutularak fark edilmeden açılması bile mümkündür. PTT dağıtıcısı zarfın içindekilerin zilyedi sayılmasa bile, kendisine teslim edilen zarfı koruyup gözetmekle yükümlüdür, zarfın bütünlülüğüne zarar vermemek yani zarfı açmamak da bu yükümlülüğün bir gereğidir. Zarfın içine para konulması da hayatın olağan şartlarına aykırı bir durum değildir, dolayısıyla posta nizamlarına göre zarfın içine mektuptan başka bir şey konulamaya-çağına yönelik argüman da yeterli bir gerekçe sayılamaz. Kanımızca her hâlde, PTT dağıtıcısının kendisine görevi nedeniyle teslim edilen zarfın içindeki parayı alması fiili hırsızlık ya da güveni kötüye kullanma değil, zimmete geçirmedir.

Kamu görevi ile teslim arasında nedensellik bağı bulunmalıdır. Bir kim-
senin kamu görevlisi olması suçun oluşması için tek başına yeterli değildir. Kişisel güven nedeniyle teslim varsa bu, güveni kötüye kullanma suçunu oluşturabilir.

2. Manevi Unsur

Kanunda aksi belirtilmedikçe bütün suçlar kasten işlenir. Taksirden bir sorumluluk doğması için bunun kanunda ayrıca belirtilmesi gerekir (TCK m. 22/1). TCK'daki zimmet suçu doğrudan ya da olası kastla işlenebilir. Fail maddi ya da manevi menfaat sağlama amacı taşıyabilir⁴⁷. Fakat zimmet suçu için kanunda aksi belirtilmediğinden taksirle işlenemez⁴⁸. Dikkatsizlik nede-

⁴⁴ İsmail Malkoç, **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu**, C.II, Ankara, Malkoç Kitabevi, 2002, s.1603, 1604; Malkoç, **Zimmet-İrtikap-Rüşvet Suçları**, s. 19; Toroslu, s. 276; Erem, Toroslu, 153, 154; Ergün, s. 92; Özbek vd., s. 972.

⁴⁵ Erman, Özek, **Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 15; Önder, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 3. bs., s. 87; İzzet Özgenç, Cumhuriyet Şahin, **Uygulamalı Ceza Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2001, s. 426.

⁴⁶ 8. HD., E. 1965/3182, K. 1965/4087, 5.10.1965.

⁴⁷ Soyaslan, s. 525.

⁴⁸ "Sanık savunmalarında; bir yıllık acemi memur olduğunu, bankaya yatırmadığı parayı zimmete geçirme kastı olmadığını, olayın hesap hatasından kaynaklandığını ileri sürüş, hazırlıkta Özel İdare Müdürü ve iki arkadaşının düzenlediği inceleme raporunda sanığın birçok tahsilatı makbuzlar içeriğindeki miktara nazaran irsaliyelere fazla geçtiği anlaşılmış, böylece savunmaları doğrulanmış olması karşısında, eksik yatırılan pa-

niyle eksik tahsilât yapan görevlinin, açığın ortaya çıkmaması için bilançoaya geçeceği uygun olmayan meblağlar kaydetmesi de zimmet suçunu oluşturamaz⁴⁹. Bu takdirde belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçu gündeme gelir. Harcanma biçimi takdire bağlı olan paranın iyi idare edilmeyip israf edilmesi de kendisi ya da bir başkasının yararına kullanma ya da mal edinme kastı bulunmadığı takdirde zimmet suçunu oluşturmaz⁵⁰. Bu durumda ise görevi kötüye kullanma suçu uygulama alanı bulur.

Çeşitli amaçlar failin bu suçu işlemesine neden olabilir. Kamu görevlisinin siyasi veya idari seçimleri kazanmak için keyfi olarak kamu yararına işin yapılmasını emretmesi de zimmet suçunu oluşturur⁵¹.

765 sayılı TCK döneminde Yargıtay failin zimmet konusu malı değerlendirme amacına önem vermektedir⁵². Örneğin kullanma kastı varsa kullanarak sağladığı temettü, temellük kastı varsa menfaatin tamamı dikkate alınarak ceza belirlenmekteydi. 5237 sayılı Kanun bakımından ilk olarak söylemek gerekir ki ancak kanunda belirtilen bazı suçlar için kastın yanı sıra maksat aranabilir. Zimmet suçu özelinde değerlendirme yaparsak, kanun metninde maksadın arandığına yönelik bir ibare bulunmamaktadır. Bu nedenle yeni kanun uygulamasında kişide temellük kastı aranmaması gerektiğini düşünmekteyiz⁵³. Ama şunu kabul etmek gerekir ki mal edinmek değil de zarar verme, yok etme amacı olursa zimmet oluşmaz. Bunun nedeni ise suç oluşumu için maksadın aranması değil, zimmete geçirmenin gerçekleşmemesidir.

Suçun konusunun fail tarafından geri verme niyetiyle alınması halinde de zimmet suçu oluşur. Fakat geçici süre kullanılıp, özgüleme amacı dışına çıkarılmamışsa TCK m. 247/3 kullanma zimmeti oluşur.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

TCK “Genel Hükümler”de yer alan hukuka uygunluk nedenleri burada da uygulama alanı bulacaktır. Hukuka uygunluk hususunda özel olarak tartışılan husus ise, suç konusu malın değerinin az olması halinde zimmet suçunun oluşup oluşmayacağıdır. Birinci görüş, bu tür bir durumda mefruz rızanın varlığını ve bu nedenle failin hukuka aykırılığının ortadan kalktığını ileri sür-

---

ranın miktarı itibariyle az olduğu da nazara alındığında eylemi, görevi ihmal niteliğindedir.” (5. C.D., E. 1993/3091, K. 1993/3507, 06.10.1993 **YKD Ağustos 1994**). “Görüldüğü gibi, S... Z...adlı mudiye ait 51672 nolu hesaptaki 1.680.067.179 (1.680 TL.) Liranın çekilip, hesabın 28.05.2002 tarihinde kapatıldığı sabit ise de, sanık savunması, sanığın olay sonrası davranışları, yanlışlığın bir işlemle sınırlı olması, fark edilir edilmez mudi adına yeni bir hesap açılarak, çekilen paranın bu hesaba yatırılması, birlikte değerlendirildiğinde, eylemin sanığın dalgınlığında kaynaklandığı, mal edinme bilinç ve iradesiyle hareket ettiği ilişkin kanıt bulunmadığı gibi, mal edindiğinin de kesin olarak saptanamadığı, bu nedenlerle mevcut kuşkuyu sanık lehine yorumlayarak, beraat kararı veren yerel mahkeme takdir ve değerlendirmesi ile bu hükmü onayan özel daire kararında bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, sanığın eyleminin zimmet suçunu oluşturduğuna ilişkin Yargıtay C.Başsavcılığı itirazı yerinde olmayıp, reddine karar vermek gerekmektedir.” (CGK. E. 2010/7-106, K. 2010/148, 15.6.2010). (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 22 Aralık 2011.

⁴⁹ Tezcan, Erdem, Önok, s. 849.

⁵⁰ Toroslu, s. 277; Erem, Toroslu, s. 155; Meran, s. 39; Özbek vd., s. 971.

⁵¹ 11.C.D. E. 96/563, K. 96/562, 13.05.1996, Süheyl Donay, **Bankacılık Ceza Hukuku**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2007, s. 113.

⁵² “Zimmet suçunun oluşabilmesi için diğer unsurların yanında sanıkta temellük kastının bulunması gerekir” (5. CD., E. 2002/7403, K. 2002/5445, 16.9.2002).

⁵³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 777.

mektedir⁵⁴. İkinci görüş, fiilin toplumsal uygunluğu nedeniyle hukuka uygunluk sebebinden bahseder⁵⁵. Fakat bir davranışın hukuka uygun olup olmadığını belirleme açısından fiilin toplumsal uygunluğu şeklinde bir ölçüt bulunmamaktadır⁵⁶. Örf ve adet hukuka aykırılığı ortadan kaldırıci etkiye sahip değildir. Bununla birlikte fail kamu görevlisinde hukuka aykırılık şuurunun olmaması nedeniyle kastın mevcut olmadığına yönelik Yargıtay kararları da mevcuttur⁵⁷. Üçüncü ve bizim de katıldığımız görüşe göre ise burada haksızlık muhtevasının suç oluşturacak boyutta olmamasından söz edilebilir⁵⁸. Kanun koyucunun bu suçu ihdas etmedeki amacı idarenin işleyiş düzeni ve güvenirliliğini korumak olduğuna göre kamu yararını örselemeyen nitelikteki fiiller, yani malın değerinin ekonomik yarar sağlayacak ya da zarar oluşturacak ölçüde olmaması durumunda suç kabul edilmemelidir. Değer önemli ölçüde ise TCK m. 249 uygulanmalıdır. Nitekim 5237 sayılı TCK m. 249'un gerekçesinde de zimmete geçirilen malın değerinin çok az olması durumunda, bu tasarrufun, hoşgörülle karşılanabileceği, suç konusu malın değerinin çok düşük olmasına rağmen, bunun zimmete geçirilmesi bir haksızlık oluşturmakla beraber, fiilin ifade ettiği haksızlık muhtevası cezaya layık, cezayı gerektirici boyutta olmayabileceği, kullanma zimmetinin de bazı durumlarda, gerek süre gerek biçim bakımından hoşgörülle karşılanabileceği belirtilmiştir.

C. Nitelikli Unsurlar

1. Daha Ağır Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsur

TCK m. 247'nin ikinci fıkrasında suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde, verilecek cezanın artırılması öngörülmüştür. Bu nitelikli halin kabulü için maddi nitelikte aldatıcı davranışlarda bulunmak şarttır, soyut yalan hilenin varlığı için yeterli değildir⁵⁹.

Hilenin, kişinin ait olduğu birim veya daireye yönelik olması gerektiği, üçüncü şahıslara yönelik olduğunda basit zimmet veya dolandırıcılık suçunun oluşacağı belirtilmektedir⁶⁰.

⁵⁴ Erman, mefruz rızanın kamu kuruluşuna ait olduğunu belirtmektedir. Erman, Özek, **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, s. 33; Faruk Erem, "Zimmet ve İhtilas", **AÜHFD**, 1957, C. XIV, S. 1-4, s. 43.

⁵⁵ Tezcan, Erdem, Önok, s. 851; Dönmezer, s. 83; Toroslu, s. 279.

⁵⁶ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 23.

⁵⁷ "Zimmet, şekli bir suç olmayıp diğer unsurları yanında sanıkta temellük kastının bulunmaması gerekmektedir. Bazı kasa ve ambar açıklarında temellük kastının mevcudiyeti kolaylıkla anlaşılabilenkte ise de, bilgi, tecrübe ve dikkat noksanlıkları gibi sebeplerden kimi memurların özellikle küçük meblağlarda açık verdikleri de bir hakikattir. İcra memuru olan sanığın muhtelif kalemlerde 10.220 lira gibi iştirâ gücü çok düşük miktarın temellük kasdıyla zimmetine geçirdiğini kabul edebilmek için kasdın varlığını belirtir açık emarelerinin bulunması gerekmektedir. Bir kastı olmadığı, tecrübesizliği sonucu husule geldiği yolundaki savunmanın aksi ispat edilemediği gibi çok ufak bir açığın beşeri zaaf sonucu husule gelebileceğinin kabulü gerekirken mahkûmiyeti cihetine gidilmesi, bozmayı gerektirmiştir." (5. C.D. 12.11.1987-3287/6296).

(Çevrimiçi) <http://egitimvezuat.com/index.php/201004281117/Mahkeme-Kararlari/zimmet.html>, 9 Kasım 2010.

⁵⁸ İzzet Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, s. 142.

⁵⁹ Dönmezer, s. 87.

⁶⁰ Ahmet Gündel, **Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, Sözkese Matbaacılık Ticaret Limited Şirketi, Ankara, 2009, s.1135.

Hileli davranışların zimmet suçunun oluşumundan önce ya da sonra gerçekleştirilmiş olması önem taşımayacağı; önemli olanın, suç açığa çıkartılmadan önce, bunu önlemek için yapılmış olması gerektiği ileri sürülmüştür⁶¹. Diğer bir görüşe göre ise zimmet suçu tamamlandıktan sonra gerçekleştirilen hileli faaliyetler zimmet suçunu gizlemeye yönelik olsa bile nitelikli zimmet değil, koşulları varsa basit zimmet suçu yanında belgede sahtecilik suçundan cezalandırılır⁶². Kanımızca da bu ikinci görüş daha isabetlidir. Zira nitelikli unsurlar da suçun bir unsurudur. Bu nedenle nitelikli zimmet suçunun oluşumu için hileli davranışlar en geç zimmet suçu tamamlana kadar gerçekleşmelidir. Bu suç gerçekleştikten sonra fail tarafından hileli davranışlar yapılsa da nitelikli zimmet söz konusu olamaz.

Eski TCK döneminde nitelikli zimmet için hile, dairesini aldatıcı ve zimmet suçunun açığa çıkmasını engelleyici, zorlaştırıcı nitelikte değilse basit zimmetten ceza verilirdi. Yargıtay, dairedeki kayıtlarda ilk bakışta anlaşılır bir durum varsa basit zimmetin, daire dışında bir araştırma gerektiren zimmet varsa nitelikli zimmetin varlığını kabul ederdi⁶³. Yeni düzenlemede ise “daresini aldatacak” ibaresi bulunmamaktadır. Buradan hareket eden yazarlardan bazıları eski TCK’daki anlayışın terk edilmesi ve artık dairesini aldatıcı olmasa da nitelikli zimmetten hüküm verilmesi gerektiğini ileri sürmektedir⁶⁴. Diğer yazarlar ise hilenin sonuç doğurucu nitelikte olmasını aramaktadır⁶⁵. Bizzce, hileli davranış zimmetin ortaya çıkmasını engelleyecek, onu gizleyecek elverişliliğe sahip olmalıdır. İlk bakışta ya da küçük araştırma ile ortaya çıkabilecek hile nitelikli hâli oluşturmamalıdır⁶⁶, zira bu tür bir durumda hilenin varlığından söz edilemez. Yargıtay’ın yeni TCK döneminde verdiği kararlar da bu yönde gelişme gösterdiği belirtilmektedir⁶⁷.

2. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsurlar

a. Kullanma Zimmeti

Eski TCK döneminde açıkça yer almayan kullanma zimmetine yeni TCK m.247/3’te yer verilmektedir. Madde gerekçesine göre her kullanma ilgili somut olayın koşullarına göre değerlendirilmeli ve bu kullanma malikin bulunabile-

⁶¹ Gündel, **Zimmet, Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, s. 38; Tezcan, Erdem, Önok, s. 855.

⁶² Malkoç, Güler, **Zimmet-İrtikâp-Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları**, s. 42.

⁶³ “Sanığın eylemi Belediyedeki kayıtlarla saptanmayıp, kendisinden para alınan kişinin sürdürdüğü makbuz aslının ciltte kalan örneğiyle karşılaştırılması sonucu ortaya çıkarıldığından ihtilas (nitelikli zimmet) niteliğindedir. (5. C.D. 18.3.1987, T./3592-1538).

“Tüm faillerin başlatılan soruşturma sonucunda müfettiş tarafından yalnızca kendi Dairesinin olağan kayıtlarının incelenmesiyle ortaya çıkarılması halinde ihtilas (nitelikli zimmet) değil zimmet teşkil eder. (5. C.D. 5.6.1986. T.1956-2905).

⁶⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 772.

⁶⁵ Meran, s. 40; Gökcan, s. 336.

⁶⁶ Tezcan, Erdem, Önok, s. 856; Gündel, **Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, s. 1135; Özbek vd., s. 973.

⁶⁷ “Zimmetin açığa çıkarmaması için gerçekleştirilen hileli davranışın olağan ve basit bir denetim, araştırma ve karşılaştırmayla ilk bakışta kolayca ve kesin bir biçimde anlaşılacak nitelikte olduğu olduğu, nitekim eylemin ilgililerce derhal fark edilerek dava konusu yapılmasına nazaran sanığın eyleminin basit zimmet niteliğinde bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde nitelikli zimmet suçundan hüküm kurulması hukuka aykırıdır.” 5. CD., E. 2007/1009, K. 2007/10097, 9.10.2007.

ceği tasarruf ise zimmetin varlığı kabul edilmelidir. Kullanmanın süreyle sınırlı olması zimmeti engellemez⁶⁸.

Bu konuda bir görüşe göre kamu görevlisinin geçici olarak kullandıktan sonra derhal iade edilebileceğini kesin şekilde bilerek kullanması halinde zimmete geçirme söz konusu olmaz⁶⁹. Fakat madde gerekçesinde de belirttiği üzere kullanmanın salt bir süreyle sınırlı olması zimmet suçunun oluşumuna engel değildir. Önemli olan malın kullanılış biçimi ve tahsis edildiği alanın değiştirilmemiş, kamu hizmetinin yürütülmesi açısından tamamen ya da büyük ölçüde işlevsiz bırakılmamış olmasıdır⁷⁰. İtalyan Yargıtay'ı ise kısa zamanda iade edilmek üzere alınan paranın zimmet suçunu oluşturmadığı kanaatinde-dir⁷¹. Bu nedenle iade niyeti yer alsa da mal üzerinde malik gibi işlemlerde bulunulması kullanma zimmetini oluşturur. Burada zimmet eylemi geçici nitelik taşımaktadır. Eğer iade niyeti olmaksızın zimmete geçirme söz konusu ise kullanma zimmeti değil, zimmet suçunun temel şekli gerçekleşmiş olacaktır.

TCK m. 247/3'ün uygulanabilmesi için zimmet konusu şey soruşturmadan önce iade edilmelidir. Aksi takdirde kullanma zimmeti değil zimmet suçunun temel şekli uygulanacak, zimmetin konusu olan mal para ise, hapis cezası anapara üzerinden hesaplanacaktır⁷². Diğer bir görüşe göre ise failin kullanma için aldığı malın öğrenilmesini engellemek için hiçbir hileye başvurmaması ve kullanımın kısa süreli olması durumunda, iade inceleme sonrası olsa da kullanma zimmeti kabul edilmelidir. Fakat bu süre suçun açığa çıkmasından çok sonra olmamalıdır. Ayrıca çok kısa bir süre alınıp, malın amacına uygun bir kullanım da elde edilemeden iade edilmiş olması durumunda suç oluşmamalıdır⁷³. Bizce bu görüş çeşitli nedenlerle eleştirilebilir. Birincisi, zimmet suçu için hile şart değildir. Suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli hareketlerle gerçekleştirilmesi zimmet suçunun nitelikli hâlidir. Ayrıca suçun açığa çıkmasından sonra yapılan iadenin ne derece kullanma zimmeti kapsamında olduğu hususu da tartışmalı olacaktır, burada zikredilen kısa süre hususunda neyin esas alınacağı da belirsizdir. Kanaatimizce kullanma zimmetinden söz edebilmek için kullanmaya başlamadan önce ve kullanma süresince, malı geçici olarak kullandıktan sonra iade niyeti olmalıdır, böyle olmayıp salt suçun açığa çıkmaması için yapılan iade durumunda kullanma zimmeti⁷⁴ değil zimmet suçunun temel şekli uygulanmalıdır.

b. Malın Değerinin Azlığı

TCK m. 249'a göre zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değeri az ise indirim yapılmaktadır; *"Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir."*

⁶⁸ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 27.

⁶⁹ Ergün, s. 97.

⁷⁰ Meran, s. 42; Toroslu, s. 278; Soyaslan, s. 499, 500.

⁷¹ Antolisei II s.722'den naklen Soyaslan, s. 524.

⁷² "Sanığın; bankadaki hastaneye ait paradan çektiği 167.500. lirayı 57 gün, 100.000.000 lirayı 27 gün süreyle üzerinde tuttuğu, soruşturma başlamadan kendiliğinden iade ettiği anlaşılmasına göre eylemi, kullanma zimmeti olup, paraların sözkonusu süreler içindeki neması belirlenip buna göre uygulama yapılmalıdır. Eylem, aynı kasıt altında kısa aralarla iki değişik zamanda vukubulduğundan, TCK'nun 80. maddesi ile ceza artırılmalıdır." (5.C.D., E. 1994/1880, K. 1994/2242, 30.06.1994 **YKD Eylül 1995**).

⁷³ Gökcan, s. 338, 339.

⁷⁴ Ergün, s. 119; Üzülmez, s. 222.

Malın değeri, suçun işlendiği tarihteki paranın satın alma gücü göz önünde bulundurulur.⁷⁵ Faiz, yoksun kalınan gelirler veya gecikme zammı dikkate alınmaz⁷⁶. Zincirleme şekilde zimmet suçu işlenmişse malın toplam değeri dikkate alınır⁷⁷.

Bu hüküm elde edilen yararı değil, malın değerini göz önünde bulundurduğundan eleştirilmektedir. Bu görüşe göre, 5 milyarın değeri yüksek olmasına rağmen 1 günlük faiz geliri azdır ve failin bu takdirde indirimden yararlanabileceği bir düzenleme olmalıydı⁷⁸. Bizce kanunun düzenlemesi daha doğrudur çünkü burada önemli olan failin, zimmete geçirdiği şeyi nasıl değerlendirdiği değildir. Aksi takdirde her dava özelinde failin ele geçirdiği eşya ya da parayı nasıl değerlendirdiğinin incelenmesi gerekecektir. Burada objektif bir kriter olarak malın değerinin esas alınması daha isabetlidir.

D. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Teşebbüs

Zimmet suçu mala karşı değil, kamu idaresinin güvenilirliğine karşı işlenen suçtur. Salt hareket suçu niteliğinde olduğundan suçta konu şey üzerinde malik gibi tasarruf etmeyi belirten hareketlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte tamamlanır. Yargıtay geçmiş uygulamalarında zarara uğratmayan ya da zarar olasılığı doğurmayan failin suç oluşturmadığını kabul etmiştir⁷⁹. Bize göre ise zimmete geçirme ile zaten her zaman bir zarar gerçekleşmektedir.

Sırf hareket suçlarında da hareketin kısımlara ayrılması mümkün ise teşebbüs söz konusu olabilir. Zimmet suçuna da bu kapsamda teşebbüs mümkündür⁸⁰. Failin para, kıymetli evrak dışındaki malı zimmete geçirirken hareketlerin yapıldığı anda yakalanması halinde suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.

Misli eşya bakımından suçun tamamlanma anı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre misli eşyada aynen değil, misli ile iade söz konusu olduğundan, zimmetin tamamlanma anı zimmete konu eşyanın iade edilmesi zamanına göre belirlenir. Zamanında iade olmayınca suç tekemmül eder. Sonradan yapılan iade diğer şartlar da varsa cezanın tayininde etkili olur⁸¹. Diğer bir görüşe göre failin kastına da bakmak gerekir, misli eşyanın zamanında iade edilmesine rağmen, bunları alırken failde temellük kastının varlığı tespit edilebiliyorsa, suç oluşmuş kabul edilmelidir. Kamu görevlisi zimmete konu bu eşyayı, iade niyeti olmadan almışsa, malik gibi tasarrufta bulunmuşsa suç tamamlanır⁸². Bize göre her iki görüş de çeşitli yönlerden eleştiriye açıktır. Eğer ilk görüşü kabul

⁷⁵ Tezcan, Erdem, Önok, s. 861; Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 775.

⁷⁶ Gündel, **Zimmet, Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, s. 40.

⁷⁷ 5. CD., E. 1992/2762, K. 1992/3438, 10.11.1992.

⁷⁸ Tezcan, Erdem, Önok, s. 861.

⁷⁹ "Zimmet suçu, sanığın görevi gereği ve yasal olarak kendine tevdi olunan malları haksız bir şekilde mal edinmesiyle oluşur. Bunun için mal edinme sonucunda failin malvarlığındaki artış kadar, mağdur tarafın zarara uğraması veya zarar olasılığıyla karşı karşıya kalması koşuldur. Zarar doğurmayan veya zarar olasılığı bulunmayan eylemlerin zimmet olarak nitelendirilmesi mümkün değildir."

5. C. D. 21.10.1998, 2862/ 3834. Gökcan, s. 320.

⁸⁰ Karşı görüşte olan Erem'e göre zimmet suçuna teşebbüs mümkün değildir. Zira mal edinmekle suç tamamlanmış olur. Erem, "Zimmet ve İhtilas", s. 44; Gökcan, s. 332.

⁸¹ Soyaslan, s. 524; Tezcan, Erdem, Önok, s. 851; Özbek vd., s. 975.

⁸² Dönmez, **Özel Ceza Hukuku Dersleri**, s. 76.

edersek, para misli eşya niteliğindedir ve kamu görevlisinin bu parayı belirli bir süre alıp nema elde etmesi ve iade zamanında iadeyi gerçekleştirme durumunda zimmet suçu meydana gelmemiş olacaktır ki o zaman misli eşyalar bakımından, kanunda yer alan kullanma zimmeti hükümlerinin uygulama alanı daralacaktır. İkinci görüş de failin malı aldığı zamanki kastına önem vermektedir. Bu çerçevede yine aynı örnekten hareket edersek, kamu görevlisi tahsil ettiği parayı iade niyeti olmadan almışsa suç tamamlanacak fakat bu parayı belli bir süreliğine kullanmak ve daha sonra iade etmek amacıyla almışsa suçun tamamlanmamış olduğunu kabul etmek gerekecektir. Bu nedenlerle kanımızca suçun tamamlanma anı bakımından misli ve gayrimisli mal ayrımı yapılamaz. İade zamanında misli mal iade edilmezse zaten tamamlanmış bir suç açığa çıkmış olur⁸³. Kamu görevlisi tahsil ettiği bir miktar parayı iade etme niyetiyle alıp ve belli bir süre kullandıktan sonra zamanında iadeyi gerçekleştirirse de zimmet suçu oluşmuştur ama kullanma zimmetinden hüküm kurulmalıdır.

2. İştirak

Zimmet suçu iştirake elverişlidir. Fakat bu özgü bir suç olduğundan, kamu görevlisi olmayanlar ancak azmettiren ya da yardım eden olabilir (TCK m. 40/2).

3. İçtima

Zimmet suçu ile görevi kötüye kullanma suçu arasında asli-tali norm ilişkisi bulunduğundan, TCK m. 247'nin uygulanabildiği hallerde, tali norm niteliğindeki TCK m. 257'de yer alan görevi kötüye kullanma suçu gündeme gelmez.

Aynı suç işleme kararına bağlı olarak birden fazla zimmet suçu işlenirse TCK m. 43 gereği zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Suç mağdurlarının farklı idareler olması durumunda da zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı ileri sürülmektedir⁸⁴. Bizce eğer bu suçta idareler mağdur değil, suçtan zarar gören ve mağdur da toplumu oluşturan tüm bireyler olarak kabul edilirse, zimmetin gerçekleştiği idareler farklı olsa da mağdur hep aynı olacağı için zincirleme suç hükümleri uygulanır (TCK m. 43/2).

İşlenmiş zimmet suçunun açığa çıkmaması için hileli hareketler yapıldığında, sadece TCK m. 247/2'de yer alan nitelikli zimmet hükümleri uygulanacaktır.

Zimmetin hileli hareketlerle gerçekleşmesi durumunda çoğu kez belgede sahtecilik suçu da gündeme gelir. Bu takdirde, TCK m. 212'ye göre hem belgede sahtecilik hem de zimmetten ceza verilecektir⁸⁵. Nitelikli zimmette de aynı şey geçerlidir. Fakat aynı fiilin hem bağımsız suç sayılması hem de başka suçun nitelikli hali olarak kabul edilmesi hakkaniyete aykırı sonuçlara yol açmaktadır⁸⁶. Sahte belgenin hile unsuru oluşturması durumunda sadece 2. fıkra uyarınca tek bir cezaya hükmedilmesi ve belgenin resmi veya özel olması cezanın alt sınırını tayinde rol oynaması gerektiği, aksi uygulamanın mükerrer cezalandırma olacağı ileri sürülmüştür. Yargıtay bu tür durumlarda bazen sa-

⁸³ Ergün, s. 100, 101; Baytemir, s. 514.

⁸⁴ Tezcan, Erdem, Önok, s. 852.

⁸⁵ Örneğin, fail tapu sicil kaydını iptal ederek suçu işlemesi durumunda TCK m.212'ye göre hem zimmet hem de beklgede sahtecilik suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

⁸⁶ Tezcan, Erdem, Önok, s. 853; Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 147; Ergün, s. 113, 114.

dece hileli zimmetten hüküm kurmakta⁸⁷, bazen basit zimmet suçu yanında belgede sahtecilik suçunu uygulamakta⁸⁸, bazen de sadece belgede sahtecilik suçundan dolayı faili cezalandırmaktaydı⁸⁹.

Bankacılık Kanunu m. 161'e göre bu kanuna göre suç teşkil eden hareket ve fiiller başka kanunlara göre de cezayı gerektirdiği takdirde, faile en ağır cezayı gerektiren kanun maddesi uygulanacağından, bu kanunda yer alan suçlar ile diğer kanunlarda düzenlenen suçlar arasında asal-yardımcı norm ilişkisi uyarınca çözüme varılmalıdır. Fakat belirtmek gerekir ki artık tüm bankalar özel hukuk hükümlerine tâbidir. Bu nedenle özel ve kamu yani tüm bankalar bakımından TCK m. 247'nin uygulama alanı kalmadığı için, TCK m. 247 ile Bankacılık Kanunu m. 161 arasında içtima ilişkisi söz konusu olmayacaktır.

E. Etkin Pişmanlık

TCK m. 248- (1) Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

(2) Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

Zimmet suçunda etkin pişmanlık hâli, sadece cezada indirim yapılmasını gerektiren neden olarak kabul edilmiştir. Ancak, cezada yapılacak olan indirim oranları, etkin pişmanlığın gösterildiği zamana göre belirlenmiştir. Maddeye göre soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen mal aynen iade edilirse ya da uğranılan zararın tamamı tazmin edilirse verilecek cezanın üçte ikisi, kovuşturma başlamadan önce olursa verilecek cezanın yarısı, hükümden önce olursa da verilecek cezanın üçte biri indirilir⁹⁰.

⁸⁷ "Sanık veznedarın görevi gereği olarak kendisine bırakılan paraların korunmakla hükümlü olmasına göre, bu paraların bir ölümünü değişik zamanlarda sahte belgeler düzenleyerek zimmetine geçirmesi ihtilâsen zimmet suçunun oluşur. Eylem evrakta sahtecilik olmaz." (C.G.K. – 206.1977-5-211/273) (Çevrimiçi) <http://egitimmezuat.com/index.php/201004281117/Mahkeme-Kararlari/zimmet.html>, 12 Kasım 2010.

⁸⁸ "Sanığın hak sahibi memurların ek ücret, fazla mesai, terfi farkları, aile ve çocuk yardımı tutarları ve seyahat kart bedellerini mal edinmek suretiyle işlediği basit zimmet suçuna ilaveten, raporlu, ücretli izinli olmaları nedeniyle mesaiye kalamayan görevlileri mesaiye kalmış gibi gösterip sahte bordro düzenlemek suretiyle TCK m.339 (5237 Sayılı TCK m.204)'da yazılı evrakta sahtecilik suçunu da işlediğinin gözetilmemesi..." (5. C.D.21.4.1993, 1357/1723). Malkoç, Güler, **Zimmet-İrtikâp-Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları**, s. 60.

⁸⁹ "Maaş mutemedi olan sanık; düzenlediği maaş bordrolarında, tahakkuk ve ödenecek miktar sütunlarına aynı miktar olmak üzere gerçek miktardan daha fazla yazarak, fazla mesai ve vergi iadesi bordrolarında ödenecek miktar sütununda yaptığı artırıma uygun ve netten brüte gitmek suretiyle gelir ve damga vergisindeki artışı tahakkuk miktarına ekleyerek bordrolara göre kesilen çek karşılığı 13.319.941 lirayı bankadan tahsil edip maledindiği ve işten ayrılan bir kişiyi ek ücret ödeme bordrosuna dahil edip bu kişiye 124.000 lira ödenmesini sağlayarak toplam 13.442.941 lirayı maledindiği, bu paraların sanığın görevinin normal fonksiyonu gereği tevdi olunan veya onun muhafaza ve sorumluluğu altında bulunan paralar olmadığı anlaşıldığından, zimmete para geçirmek suçu oluşmaz. Sanığın eylemi kandırma yeteneği varsa müteselsil sahtecilik, aksi halde görevi kötüye kullanmak suçunu oluşturur." (5. C.D., E. 1994/246, K. 1994/620, 22.02.1994, **YKD Aralık 1994**)

⁹⁰ Soruşturma, CMK m. 2/e'ye göre suç şüphesinin yetkili mercilerce öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade eder. CMK m.2/f'ye göre kovuşturma iddianamenin kabulünden hükümün kesinleşmesine kadar geçen evredir.

Hükmün uygulanması için aynen iade ya da tam ödeme olmalıdır, faizin ödenmiş olması gerekmez⁹¹.

Ödemenin üçüncü kişi tarafından yapılması durumunda failin rızası yoksa cebri icra yoluyla malın iadesi söz konusu olduğundan bu etkin pişmanlık hükmünün uygulanmaması gerektiği çünkü failin gönüllü olmadığı ileri sürülmektedir⁹². Nitekim madde gerekçesinde de aynen iade veya tazminin gönüllü olması gerektiği belirtilmiştir.

İştirak halinde işlenen zimmet suçunda bir tam ödeme gerçekleşmelidir, her failin kendine düşeni ödemesi yeterli olmaz. Eğer faillerden biri tam ödeme yaparsa, diğer failerin bundan yararlanması için bilgi ve arzusu olması gerekir⁹³.

Kullanma zimmetinde etkin pişmanlık için fail, uğranılan zararı tamamen karşılaması koşuluna bağlı tutulabilir. Böyle bir koşula bağlanmayan ve yalnızca aynen iadenin gerçekleşmiş olduğu durumlarda fail hakkında cezanın basit zimmet suçu üzerinden belirlenip, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir⁹⁴. Bizce de kullanma zimmeti zaten malın iadesini bünyesinde barındırmakta ve temel suç tipine göre indirim neden olmaktadır, bunun üzerin bir de etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmaması gerekir. Bu nedenle kullanma zimmetinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için uğranılan zararın tamamen karşılanması koşuluna bağlı tutulabilir.

F. Yaptırım

Zimmet suçunun failinin aynen iade ya da tazmini reddetmesi durumunda TCK m. 55'de yer alan kazanç müsadereyi gündeme gelebilir. TCK m.55'e göre suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar müsadere edilebilir fakat bunun için menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekmektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre de müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere el konulmadığı veya bunların mercii teslim edilemediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsadereye hükmedilir. CMK m. 256'ya göre mahkeme zimmet konusu malın müsadereye karar vermemiş olması sanık için kazanılmış hak oluşturmaz⁹⁵.

⁹¹ "İade hükümlerinin uygulanması için faiz hariç asıl zimmet tutarının ödenmesinin yeterli olduğu nazara alınarak, ana para nispetinde ödeme yaptıkları anlaşılan sanıkların kesin ödeme tarihleri saptanarak haklarında TCK'nın 202/3. (5237 sayılı TCK m. 248) maddesinin uygulanmaması kanuna aykırıdır." 5. C.D., E. 2005/8597, K. 2005/2876, 28.03.2005, Murat Haznedar, "Bankacılık Zimmeti Suçu", (Çevrimiçi) http://www.murathaznedar.av.tr/makale_doc/ek7_bankacilik_zimmeti.doc, 15 Kasım 2010.

⁹² Tezcan, Erdem, Önok, s. 858. Aksi görüşte olan Erem'e göre fail, üçüncü şahıs tarafından yapılan ödeme veya iadeye muvafakat etmemiş olsa da etkin pişmanlık hükmünden yararlanacaktır. Erem, "Zimmet ve İhtilas", s. 46.

⁹³ Toroslu, s. 283; Malkoç, **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu**, s. 1634.

⁹⁴ Meran, s. 43.

⁹⁵ "...765 Sayılı TCK'nın 202/4. maddesine göre ...miktarında zararın tazmine dair fıkrası yönünden verilip kesinleşen bir karar olup infazının da bu yönüyle mümkün bulunduğu ve bu konuda yeniden hüküm kurulmasına da gerek olmadığını anlaşılması karşısında; 5237 Sayılı TCK'nın 55. maddesine müsadereye hükmedilmemesi bozma nedeni sayılmamıştır." (5. CD. 3.1.2006, 19123, 2006/94), Meran, s. 44.

II. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU'NDA DÜZENLENEN ZİMMET SUÇU

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda zimmet suçu "Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri" başlıklı 14. Kısımın "Suçlar" başlıklı 2. Bölümünde yer alan 160. maddede düzenlenmektedir; *"Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilirler."*

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin ikinci fıkrasında suçun nitelikli hali, dördüncü ve beşinci fıkrasında etkin pişmanlık hükümleri dolayısıyla yapılacak indirim, altıncı fıkrasında zimmete geçirilen suç konusunun değerinin azlığı nedeniyle yapılacak indirim düzenlenmiş, üçüncü fıkrasında ise faaliyet izni kaldırılan ya da fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarının bankayı zarara uğratici bir kısım eylemleri zimmet olarak tarif edilmiş ve cezai müeyyidesi aynı maddede tanımlanmıştır.

A. Korunan Hukuki Değer

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 1. maddesine baktığımızda bu kanunun amacının, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması olduğunu görmekteyiz.

Suç birden fazla hukuki değeri korumaktadır. Bu suçun düzenlenmesiyle kişilerin bankalara olan güvenini tesis etmek, bankanın itibarının zimmete yeltenen görevlilerinin eylemleri nedeniyle sarsılmasını önlemek⁹⁶ ayrıca bankanın zarar görmesini engellenmek amacı güdülmüştür⁹⁷. Yargıtay CGK, 24.12.1984'te vermiş olduğu kararında bu suçta para veya şeylerin memurun elinin altında görevi gereği olması gerektiğini ve mülkiyetin değil, kamu hizmeti ve görevinin korunduğunu belirtmiştir⁹⁸.

B. Suçun Temel Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Fiil

Zimmete geçirme, suç konusu mal üzerinde malikmiş gibi tasarrufta bulunmaktır. Fail suç konusu şeyi kendisinin olabileceği gibi başkasının zimmetine de geçirebilir.

İlk olarak belirtmek gerekir ki usulüne uygun olarak alınan krediyi, kredi borçlusu gerçek ya da tüzel kişi ticari faaliyetleri çerçevesinde kullanmış,

⁹⁶ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 79.

⁹⁷ Adem Sözüer, "Yeni Bankacılık Kanunu'nda Suçlar ve Yaptırımlar", **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, Aralık 2005, s. 175; Fatih Selami Mahmutoğlu, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s. 230; Ergün, s. 152; Davut Gürses, **Bankacılık Kanununa Göre Zimmet Suçu**, İstanbul, On iki Levha Yayıncılık, 2009, s. 37; Halil İbrahim Kılıç, **Bankacılıkta Zimmet Suçu**, (Çevrimiçi) http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1273.htm, 1 Aralık 2011.

⁹⁸ Mahmutoğlu, s. 230.

muhasebe kayıtlarına intikal ettirmişse, vadesinde ödeme yapılmaması zimmet suçunu oluşmaz⁹⁹.

Bankacılık uygulamasında zimmete geçirme çok farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bunları tam olarak kavrayabilmek için back to back kredi, fiduciary işlem ve kıyı bankacılığına (off shore bankacılığına) kısaca değinmek gerekir.

Back to back kredide, iki bankadan her biri, diğerinin mensubu bulunduğu grup şirketlerini karşılıklı olarak fonlar. Burada amaç, Bankacılık Kanunu m. 146'da yer alan banka ortakları ve grup şirketleriyle ilgili kredi sınırlamalarından dolanma suretiyle kurtulmaktır. Back to back kredi salt bu hâli ile zimmet suçu değil, kabahat teşkil eder. Çünkü bu durumda borçlar hukukuna uygun bir kredi sözleşmesi vardır, kullanılan kredi her bir şirketin muhasebe kayıtlarına yansıtılmaktadır, haksız kazanç söz konusu değildir¹⁰⁰. Eğer her iki bankanın hâkim hissedarları bu kredilerin baştan itibaren ödenmeyeceğini biliyor veya mali gücü yerinde olmayan gerçek ya da tüzel kişilere kredi açmışlarsa zimmet suçu oluşur. Çünkü burada kredi alan ve veren arasında haksız menfaat hususunda anlaşma ve yanılığa uğratılan bir tüzel kişi vardır¹⁰¹.

Fiduciary işlemde, inanan ve inanılan adında iki taraf vardır. İnanan, teminat sağlamak veya menfaatinin korunması amacıyla inanılana bazı haklarını devreder. İnanılan, kendisine devredilen hakları inanç sözleşmesi amacı ve doğrultusunda kullanır. Örneğin, A Bankası belirli bir miktar parayı işletmesi için B kuruluşuna kredi açmakta, bu kuruluş da aldığı parayı genelde bankanın bir iştiraki veya grup şirketine kredi olarak vermektedir. Bu yola genelde, kredi limitinin veya yasakların aşılması ya da iştirakçilere kredi sağlanması için başvurulmaktadır¹⁰². Baştan itibaren ödenmeyeceği bilinmediği ya da krediyi kullananın mali yapısı itibarıyla böyle bir krediyi kapatabilmesi imkânı olmayan gerçek ya da tüzel kişilere sağlanmadığı takdirde zimmet suçu söz konusu olmaz¹⁰³.

Kıyı bankacılığında, kıyı bankaları kaynaklarını ülke dışından toplayıp ülke dışında kullanmakla birlikte ülke içinde mevduat toplayıp kredi açmaktadır. Bu bankalar faizlerini serbestçe belirleyebilmekte, vergi ve denetim kolaylığından yararlanmakta, mevduat güvenliğinden muaf tutulmaktadır.

Kıyı bankacılığının işleyişine baktığımızda, ülke içinde faaliyette bulunan muhabir bankaya mevduat yatırılmakta bu banka mevduatı kıyı bankasına aktarmakta, kıyı bankası da dolaylı olarak grup firmalarına kredi vermekte, kâğıt üzerinde yapılan havale işlemleri, kıyı bankasına sahip grupların, kıyı bankasındaki mevduatı back to back kredi biçiminde aktarmaları, kıyı bankasına sahip grupların mevduatı fiduciary işlem olarak kredilendirmesi söz konusu olmaktadır.

⁹⁹ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 82. "Ceza Genel Kurulunun 25.06.1990 gün ve 174-193 sayılı ve Özel Dairenin bu kararı esas alan yerleşmiş kararlarında da vurgulandığı üzere; borç olarak muhasebe kayıtlarında görünen bir para yönünden, mal edinme kastının bulunduğu ve bu suretle zimmet suçunun oluştuğundan söz etmeye olanak yoktur." (CGK., E. 2008/5-96, K. 2009/203, 14.7.2009), (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 22 Kasım 2011.

¹⁰⁰ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 146.

¹⁰¹ Mahmutoğlu, s. 241; Sözüer, s. 179.

¹⁰² Gökcan, s. 443.

¹⁰³ Mahmutoğlu, s. 246.

Kıyı bankacılığı kapsamındaki işlemler kredibilitesi olmayan ya da fiktif firmalara kredi temin etmiyorsa, sadece dolaylı bir biçimde kredi düzeninin ihlali olarak karşımıza çıkıyorsa zimmet suçu oluşmaz¹⁰⁴.

Banka tüzel kişinin mülkiyetinde olan gayrimenkul ya da banka ortağı olduğu şirketlere ait hisselerin gerçek değerinin altında fiyatlarla satılması suretiyle de zimmet suçu oluşur¹⁰⁵. Fakat bunun için hem satışın gerçekleştiği tarihteki hisselerin veya gayrimenkulün gerçek değerinin satış bedelinden yüksek olması hem de bu durumu banka yönetimindekilerin bilmesi gerekir.

Bankanın hâkim hissedarlarına ya da personeline belirli bir proje veya başkasının ihtiyacı olan bir iş nedeniyle yapılan ön ödemelerin miktarı, verildiği ve kullandırıldığı süre bakımından kredi işlemine dönüştürmesi söz konusu olsa da, failin kastının esas alınması gerektiği ve nedenle herhangi bir suçun oluşmadığı sonucuna varılabileceği ileri sürülmektedir¹⁰⁶.

Bankacılık sektöründe reklam yapma suretiyle müşteri portföyünü arttırmak için düşük faizli kredi, faizsiz kredi verme, yüksek karla döviz alma, düşük faizle döviz satma gibi menfaatlerin yapılması da haksız kazanç sağlamak değil, müşteri çekerek bankanın mali gücünün artırılmasına yönelik olduğundan zimmet suçunu oluşturmaz¹⁰⁷.

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin 3. fıkrası ise varsayımsal zimmet suçuna yer vermektedir; "*Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarının, kredi kuruluşunun kaynaklarını, kredi kuruluşunun emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine kullandırmak suretiyle, kredi kuruluşunu her ne suretle olursa olursa uğratmaları zimmet olarak kabul edilir. Bu fiilleri işleyenler hakkında on yıldan yirmi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezasına hükmolunur; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca, meydana gelen zararın müteselsilen ödettirilmesine karar verilir.*" Burada zimmet suçunun koşullarının gerçekleşmiş olması aranmamaktadır. Bu fıkra da yer alan suçun konusu da para, para yerine geçen evrak veya senet değil, kredi kuruluşunun kaynaklarıdır. Doktrinde bu fıkra da yer alan suçun el konulan bankalar için getirilen bir reaksiyon hükmü olduğu ve teknik açıdan zimmet olmayan bir eylemin düzenlenmesinin mümkün olmadığına yönelik eleştiriler yapılmaktadır¹⁰⁸.

Varsayımsal zimmet suçu için yönetim ve denetimin Fona intikal etmesi veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkilerinin Kurul tarafından kaldırılması gerekir. Burada kötü bankacılık nedeniyle bankaların TMSF'ye devri hem bankacılık sistemi hem de genel ekonomiye zarar vereceği için özel bir zimmet suçunun düzenlenmesi yerinde görülmüştür¹⁰⁹.

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin ilk fıkrasında yer alan zimmet suçu için kanunda zarar aranmamaktadır ki bu durumda her zaman bir zarar ihtimali vardır. Üçüncü fıkradaki varsayımsal zimmet suçu açısından ise zara-

¹⁰⁴ Mahmutoğlu, s. 244, 245; Selman Dursun, "Kıyı (Off-Shore) Bankacılığı ve Ceza Hukuku Sorunları", **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayını, 2004, s. 272; Gökcan, s. 445.

¹⁰⁵ Seza Reisoğlu, **Bankacılık Kanunu Şerhi II**, Ankara, 2007, s. 1725.

¹⁰⁶ Mahmutoğlu, s. 248, 249.

¹⁰⁷ Mahmutoğlu, s. 249.

¹⁰⁸ Donay, s. 116.

¹⁰⁹ Sözüer, s. 183.

rın niteliği belli olmasa da aranacağı belirtilmektedir (Bankacılık Kanunu m. 160/3)¹¹⁰.

b. Fail

Bankacılık Kanunu'nda yer alan zimmet suçu özgü suç niteliğindedir. Kanunun 160. maddesinde suçun faili, banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları olarak belirtilmiştir. Bankanın yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile kastedilen bankaların anonim şirket olarak kurulması gerektiğinden bu tüzel kişiliğin yönetim ve temsil organının oluşturduğu kuruldur. Bankanın mensupları kavramı içerisine bir sözleşme gereği bankaya bağlı olan herkes girmekte olup, bankanın ortakları da bankada görev almakta ise bu kapsamda değerlendirilebilecektir¹¹¹. Bankada çalışan güvenlik görevlisi, banka temizlik görevlisi ve banka avukatı bakımından da bunların banka ile aralarında karşılıklı sözleşme olup olmadığına bakılmalıdır. Eğer banka ile bu kişiler arasında karşılıklı bir sözleşmenin varlığı saptanabiliyorsa bu kişiler banka mensubu sayılacak ve bu kişilerin kendisine teslim edilen şeyleri zimmete geçirmeleri halinde bu Kanun uygulanacaktır¹¹².

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan varsayımsal zimmet suçunun faili ise faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimi elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarıdır.

Suçun işleniş biçimleri çeşitlilik arz eder, eğer kredi kullanılmak suretiyle başkasının yararına işlenmişse bankanın kredi verme hususunda yetkilettiği kişilerin saptanması gerekmektedir¹¹³.

c. Mağdur

Bu suçun da mağduru tartışmalıdır. Bir görüşe göre, burada banka müşterilerinin malı zimmete geçirilse bile bankanın sorumluluğu bulunduğundan suçun mağduru banka tüzel kişiliğidir¹¹⁴. Diğer bir görüşe göre ise mağdur ancak gerçek kişi olabilir banka ise tüzel kişi olduğundan zarar görendir, ama mağdur olamaz¹¹⁵. Dolayısıyla TCK'daki zimmet suçunun mağduru hususundaki tartışma burada da yer almaktadır.

Kanımızca buradaki suçun mağdurunun belirlenmesinde kamu bankası ile özel banka arasında ayırım yapmak gerekir. Özel bir bankanın mülkiyetindeki malvarlığı değeri zimmete geçirilirse bankanın ortakları mağdur sıfatını kazanır¹¹⁶. Bankanın mülkiyetinde olmamakla birlikte bu konuda meydana

¹¹⁰ Sözüer, s. 184.

¹¹¹ Donay, s. 110.

¹¹² Gürses, s. 25, 26.

¹¹³ Mahmutoğlu, s. 231.

¹¹⁴ Mahmutoğlu, s. 232; Gürses, s. 31; Halil Polat, "5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Kapsamında Zimmet Suçu", **Adalet Dergisi**, S. 37, Mayıs 2010, s. 120. "İddianameye konu eylemlerin mağduru Türkiye Halk Bankası hükmü şahsiyettir." CGK, E. 2004/11-158, K. 2005/ 5803, 1.5.2005.

¹¹⁵ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 89; Sözüer, s. 176.

¹¹⁶ "...08.02.2008 tarihinde veznedenden aldığı paralarla habersizce ayrılıp bir daha dönmesi üzerine yapılan inceleme ve soruşturma sonucunda sanığın S... ve Ş... şubelerinde TEDAŞ, BOTAS ve TEİAŞ hesaplarından zimmete konu eylemleri gerçekleştirdiğinin tespit edilmesi üzerine her iki şubedeki eylemleri nedeniyle aynı mahkemede iki ayrı dava açılmış ise de...Sanığın 2006-2008 yılları arasında aynı bankanın iki ayrı şubesinde görevli iken gerçekleştirdiği eylemlerinin en sonuncusu 08.02.2008 tarihli olup, her iki davaya ait iddianamelerin de bu tarihten sonra düzenlendiği ve böylece

gelebilecek zararları tazmin yükümlülüğü söz konusu ise mağdur yine malın sahibi değil, bankanın ortaklarıdır.

d. Suçun Konusu

Bankacılık Kanunu'nda yer alan suçun konusu para, para yerine geçen evrak veya senetler veya diğer mallardır. Para yerine geçen evrak ve senet konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır fakat bunların ticari ilişkilerde para gücünde olan, para gibi değerlendirilen, paraya çevrilme hızı yüksek ve ekonomik değere sahip olan hisse senedi, devlet tahvili, çek, bono, hazine bonosu gibi değerli evrakların oluşturduğu kabul edilir¹¹⁷.

Zimmet suçunun konusuna taşınmaz malların girip giremeyeceği tartışmalı bir konudur. Mülga 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda suçun konusu hakkında "sair varlıklar" ibaresi de yer almaktaydı. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda bu ibare olmadığından hareket eden doktrindeki kimi yazarlar Kanunun bu yeni hükmünün eskisine oranla çok daha dar bir alanı ifade ettiği, eski Kanunda yer alan "sair varlıklar" kavramına marka, patent, işletme hakkı gibi maddi olmayan varlıkların da girebileceği yönünde¹¹⁸ kimi yazarlar da mülga Kanunda yer alan "sair varlıklar" kavramına sadece maddi malların girebileceğini ileri sürmüştü¹¹⁹. 5237 sayılı TCK m. 247 gerekçesinde zimmetin konusunun taşınmaz malların da oluşturabileceği yer almaktadır. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda ise bu konuda açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, bankaya ait bir taşınmazı satma, kiraya verme ve sair tasarruflarda bulunmaya yetkili olan bir banka mensubu açısından zimmet suçundan bahsetmenin mümkün olacağı düşünülmektedir¹²⁰.

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 22/3 maddesinde, zimmet suçunun söz konusu olabilmesi için banka çalışanının zimmetine geçirdiği para ya da malın bankaya ait olması gerektiği belirtilmekteydi. Bu sebeple bu Kanunun uygulandığı dönemde banka nezdinde olan üçüncü kişilere ait mallar için zimmet suçu oluşmamaktaydı¹²¹. Ancak bu noktada hemen belirtmek gerekir ki, banka nezdinde bulunan mudilerin ait paralar üçüncü kişilere ait kabul edilemez. Zira para misli nesnelere olduğundan teslim ile birlikte mülkiyeti bankaya geçmekte olup bankanın aynen değil sadece aynı miktarda iade borcu bulunmaktadır. Şu an yürürlükte olan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda ise

---

dava konusu eylemler arasında hukuki bir kesintinin de söz konusu bulunmadığı, eylemlerinin zincirleme biçimde zimmet suçunu oluşturabileceği de gözetilerek, her iki dosyanın birleştirilip sonucuna göre sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi" yasaya aykırı görülmüştür. (7. CD., E. 2010/12041, K. 2011/2181, 1.3.2011) (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 22 Kasım 2011. Bu karardan anlaşılacağı üzere bankadaki farklı hesaplarda bulunan paraların zimmete geçirilmesinde mağdur olarak hesap sahipleri kabul edilmediğinden, zincirleme suç hükümleri gündeme gelebilmektedir.

¹¹⁷ Gürses, s. 43.

¹¹⁸ Uğur Yiğit, **Bankacılık Suçları**, İstanbul, Has Matbaacılık Ticaret ve Limited Şirketi, 2006, s. 436.

¹¹⁹ Eralp Özgen, "Bankalar Yasası'nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar", **Bankacılar Dergisi**, S. 39, Aralık 2001, s. 44. Aynı görüşte olan Haznedar gerekçe olarak zimmet suçunun oluşumu için zilyedliğin devrinin gerektiğini bu nedenle zimmet suçunun konusunu maddi olmayan malların giremeyeceğini ileri sürmektedir. Haznedar "Bankacılık Zimmeti Suçu".

¹²⁰ Haznedar, "Bankacılık Zimmeti Suçu".

¹²¹ Eralp Özgen, "4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun Getirdiği Yeni Düzenlemeler, Açıklamalar ve Değerlendirmeler", (Çevrimiçi) <http://www.tbb.org.tr/turkce/seminer/4389.htm>, 15 Kasım 2010.

banka tüzel kişininin mülkiyetinde bulunan malvarlığı değeri gibi, tevdi edilen kurum sıfatıyla banka tüzel kişiliğinin tasarrufta bulunabileceği malvarlığı değeri de bu suçun konusunu oluşturur¹²². Dolayısıyla bu suçun konusunun kime ait olduğu önemli değildir.

Banka mensupları açısından zimmet suçunun oluşabilmesi için suç konusu şeyin zilyetliğinin banka mensubuna görevi nedeniyle devredilmiş olması gerekmektedir. Devir kavramı geniş olarak yorumlanmakta, hukuki zilyetlik kastedilmektedir, o değer üzerinde tasarrufta bulunmaya yetkili olunması yeterlidir¹²³. Yani suç konu şey bakımından devir merasiminin yapılmış olması aranmaz. Eğer banka mensubuna yapılan devir görevi nedeniyle değil de ona duyulan kişisel güvenden ise Bankacılık Kanunu m. 160'da yer alan zimmet suçu değil, TCK'da yer alan güveni kötüye kullanma suçu oluşur.

Banka mensubu bu sıfatından dolayı görev ve sorumluluğunda bulunmayan bir sebeple zilyetliği kendisine devredilmiş olan bir para ya da malı zimmetine geçirirse, hırsızlık ya da başka bir suç oluşmuş olabilir. Yönetim kurulu üyelerinin de hukuki zilyedi olmadıkları paraları, kendileri veya üçüncü kişinin yararına haksız bir biçimde kullanmışlarsa zilyetliğin devri gerçekleşmediğinden, zimmet değil güveni kötüye kullanma suçu söz konusu olacağı belirtilmekle birlikte¹²⁴, dikkati çekmek gerekir ki zilyetlik devri söz konusu değilse güveni kötüye kullanma suçu da oluşmaz

Banka kaynağı olarak ifade edilen, bankanın mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan malvarlığı değerinin herhangi bir işleme dayanılmaksızın zimmete geçirilmesi de bu suça girer.

Zimmet suçunun meydana gelebilmesi için bir diğer ihtimal de suça konu olan şey üzerinde banka mensubunun koruma ve gözetimle yükümlü olmasıdır yani banka mensubuna suça konu olan değer zilyetliği devredilmemiş olsa dahi mensubun o değer üzerinde görevi nedeniyle koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunuyorsa yine de zimmet suçu meydana gelebilecektir. Örneğin gece bekçisi, bankadaki bütün mallar üzerinde muhafaza görevi bulunduğundan, bunlardan birini alması halinde zimmet suçunu işlemiş olur¹²⁵. Bu nedenle bankanın kiralık kasalarında yer alan şeylerin mal edinebilmesi durumunda, banka mensubunun o mala tasarruf etme yetkisi bulunmadığı ve zilyedi olmadığından hareket ederek, banka zimmeti değil de hırsızlık suçunun oluşacağına yönelik görüş kanımızca hatalıdır¹²⁶. Yargıtay istihdam edilemeyeceğine yönelik kanuni yasağın bulunması halinde zimmet suçunun oluşmayacağını belirtmektedir¹²⁷.

¹²² Sözüer, s. 179.

¹²³ Malkoç, Güler, **Zimmet-İrtikâp-Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları**, s. 45. "Bilgisayar kullanarak virman yapma yetkisi bulunan ve bu itibarla bankanın paralarının muhafazasından sorumlu olan sanığın borçlu bulunduğu şahısların hesaplarına bilgisayarda virman yapmak suretiyle şahsi borçlarını ödeme şekliyle vaki olan mal edinme eylemlerinin de müteselsil zimmet suçu niteliğinde olduğu gözetilmeyerek tüm eylemlerinin müteselsil inancı kötüye kullanma niteliğinde kabul edilip buna göre ceza tayini isabetsiz ise de karşı temyiz bulunmadığından bozma sebebi sayılmamıştır" 5.CD., E 1996/1308, K. 1996/1889, 29.05.1996.

¹²⁴ Donay, s. 110.

¹²⁵ Özgen, "Bankalar Yasası'nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar", s. 44

¹²⁶ Ergün, s. 161. Banka kasalarına konan şeylerin zilyetliği banka tüzel kişiliğine ait olup, banka görevlilerinin ise banka tüzel kişiliğini temsilen zilyed oldukları da belirtilmektedir, Sözüer, s. 175.

¹²⁷ "Zimmet suçunun oluşması için sanığın görevi icabı ve yasal olarak kendisine tevdi edilmiş, muhafaza ve murakabesi ile yükümlü olduğu parayı maletmesi gerekir; Olayımızda ise, sayman mutemet olan sanık, idarenin, Türkiye Halk Bankası hesabında

Bankanın tüm mensuplarının sadakat borcu olduğundan koruma ve gözetme yükümlülüğü de bulunmaktadır¹²⁸ Bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü ibaresinin bunun özel olarak kendisine koruma ve gözetim yükümlülüğü verilen mensuplar açısından uygulama alanı bulabileceği ileri sürülmektedir¹²⁹.

2. Manevi Unsur

Bankacılık Kanunu m. 160'da yer alan zimmet suçu aksi belirtilmediği için ancak kasten işlenebilir. Bu nedenle bir yönetim kurulu başkan ya da üyesinin belirli bir karara katılmış olması bu kişilerin ayrıca zimmet kastıyla hareket etmiş olmamaları halinde zimmet suçunu oluşturmaz¹³⁰. 8. Ağır Ceza Mahkemesi de verdiği birçok kararda bu yöne dikkat çekmiş ve imzaları bulunan yönetim kurulu sahiplerinin bankada pay sahibi olması, devamlı odalarının ve sekreterlerinin olmaması gibi durumları değerlendirerek haklarında beraat kararı vermiştir¹³¹. Fakat diğer bir görüşe göre bu gibi kriterler banka mensubunun zilyed sayılabilmesi ve bankacılık zimmeti suçunu işleyebilmesine engel teşkil etmez¹³².

Zimmet suçu çeşitli amaçlarla işlenebilir, siyasal çıkar sağlamak amacı da zimmet suçunu oluşturur¹³³.

Kredi hukuka uygun verilmişse ve kişi kendisi veya başkasını yararlandırma bilinci içinde değilse, bu kredi borcunu sonradan ödememeye karar vermesi zimmet suçunu oluşturmaz¹³⁴.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Bankacılık Kanununda özel bir hukuka uygunluk nedeni belirtilmemiştir. TCK'da yer alan hukuka uygunluk sebepleri ve ilgili tartışmalar burada da uygulama alanı bulacaktır.

C. Nitelikli Unsurlar

1. Daha Ağır Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsur

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin ikinci fıkrasında suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâli, cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hâl olarak öngörülmüştür. Bu nitelikli hâl, basit bir eylemle eline geçirdiği parayı sağlamak, kendi adına bankada hesap açmak,

---

bulunan ve ancak çift imzalı çekle alınabilecek parayı, diğer yetkilinin imzasını taklit ederek tanzim ettiği çekle çekmiş ve bu suretle yasal olarak kendisine tevdi söz konusu olmayan 70.258 lirayı temellük etmiştir; olay mahkemece de, bu şekilde kabul edilmiştir. Bu itibarla sanığın eylemi TCK'nun 339. maddesinde yazılı sahtecilik suçunu oluşturduğu halde, yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırıdır" 5.CD., E.2003/6107, K. 2004/5128, 23.06.2004.

¹²⁸ Donay, s. 108.

¹²⁹ Haznedar, "Bankacılık Zimmeti Suçu".

¹³⁰ Donay, s. 112. "...ortada hile ve desise bulunmadığı ve banka yetkililerinin bilerek ve isteyerek ya da sorumluluklarında aymaz tavırlar sergileyerek yeter teminat almadan, almış gibi göstererek veya mevzuatın yüklediği sair denetim sorumluluklarını bilinçli tarzda yerine getirmeyerek kredi tahsis ettikleri anlaşıldığında eylemin zimmet niteliğine ulaşacağı açıktır..." CGK, E. 2004/11-158 K. 2005/580, 31.5.2005

¹³¹ 8.Ağır Ceza Mahkemesi 2004/1- 2006/17, Donay, s. 113.

¹³² Ergün, s. 159.

¹³³ 11.CD, E. 96/563, K. 96/562, 13.05.1996, Donay, s. 108.

¹³⁴ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 90.

başkasına ödünç vermek gibi ayrıntılı bir inceleme gerektirmeyen eylemlerde uygulanmaz, hileli eylemin ortaya çıkması uzmanlık gerektiren birtakım araştırmaların yapılması da lazımdır¹³⁵.

Banka mensubunun, usulüne uygun kredi kullandırdıktan sonra bunu ödemekten kurtarmak için gerçekleştirdiği hileli davranışlar da nitelikli zimmeti oluşturur. Örneğin, kredi sözleşmesini belgeleyen kanıtların imhası ya da tamamen ödenmemiş olmasına rağmen borçların kayıtlarda ödenmiş gibi gösterilmesi¹³⁶. Zira burada zimmet suçu usulüne uygun kredinin verilmesi anında henüz tamamlanmamıştır.

Doktrinde, hileli davranışlarla gerçekleştirilen zimmetin cezası arttıran neden olarak düzenlenmesi yerine yargıca cezanın azami ve asgari miktarlar arasındaki geniş bir takdir yetkisi tanınması suretiyle her somut olaya göre ceza tayin etmesinin sağlanmasının daha doğru olacağı ileri sürülmüştür¹³⁷.

2. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsurlar

a. Kullanma Zimmeti

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinde TCK'nın aksine, kullanma zimmetine yer verilmediğinden malın ya da paranın geçici olarak kullanılması halinde durum tartışmalı hâle gelmektedir. Birinci görüşe göre, kullanma zimmeti 5411 sayılı Kanun'da düzenlenmediğinden zimmete konu olan eşyanın fail tarafından geçici olarak kullanılması ve istenildiği anda iade etmesi durumunda suçta ve cezada kanunilik ilkesinden hareketle suç oluşmayacak ve dolayısıyla bu eylem cezalandırılmayacaktır¹³⁸. İkinci görüşe göre, bu du-

¹³⁵ 8. Ağır Ceza Mahkemesi'nce 15.02.2007 gün 64-6 sayı ile verilen hükmün temyizi üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun verdiği karara göre;

"...Banka müfettişi tarafından bile açıkça ifade edildiği gibi, sanığın görev yaptığı banka şubesinde yürürlükte bulunan bankacılık mevzuatına aykırı olarak iç denetim ve gözetim görevi yerine getirilmemiş, bu husus şubede usulsüzlüğe açık bir ortam yaratmıştır. Bunun sonucunda da, sanığın aldatıcı özelliği sahip olmayan ve bu suçun ortaya çıkmasını engellemeye elverişli bulunmayan dolayısıyla da hileli davranış niteliğinden yoksun yöntem kullanmasına karşın, yeterli ve gerekli denetimin yapılmaması nedeniyle suç, uzun süre ortaya çıkmamıştır. Bu itibarla sanığın eylemini basit zimmet suçu olarak kabul eden Yerel Mahkeme kararı ile bunu onaylayan Özel Daire kararı isabetli olduğundan, Yargıtay C. Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir." (Çevrimiçi) <http://www.online-hukuk.org/makale/banka-gorevlininin-basit-zimmeti.html>, 22 Kasım 2010.

"İşbu davanın konusunu teşkil eden usulsüz kısmen karşılıksız ve bu itibarla dönüşü olmayıp bankaya zarar veren kredilerde banka genel müdürlüğü yetkilileri ile yönetim kurulunun bilinçli tavır ve davranışlarının etkili oluşu sonucu kredilerin firmalar yararına şekillendiği, banka üst yetkili ve sorumlularının kamu taciri konumundaki bankanın hükmü şahsiyetini temsilde ve malvarlığını korumada bilinçli ve eylemli şekilde kusurlu buldukları, bu nedenle kredilendirme olaylarında banka yöneticilerinin hile ve desiselerle kandırılmalarından söz edilemeyeceği için suçlara "nitelikli dolandırıcılık" vasfı verilmesinde isabet bulunmadığı, varlığı halinde suçun banka zimmeti oluşturacağı suç tarihinde 765 sayılı TCK'nın 202. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gereken bu fiillerin suç tarihinden sonra yürürlüğe giren ve lehte hükümler içermesi nedeniyle TCK'nın 2/2. maddesi uyarınca tatbik ve infazı gereken 4389 sayılı Bankalar Yasasının 22/3. madde fıkrasının 2. cümlesi kapsamında değerlendirilmesi icap edeceği sonucuna varılmalıdır."Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2004/11-158, K.2005/58, 31.05.2005. Haznedar, "Bankacılık Zimmeti Suçu".

¹³⁶ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 82.

¹³⁷ Donay, s. 115.

¹³⁸ A.Aytekin Inceoğlu, **Bankacılık Kanunu'nda Yer Alan Suçlar**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı Doktora

rumda da Bankacılık Kanunda yer alan zimmet suçu gerçekleşmiş olup herhangi bir indirim sebebi bulunmamaktadır.¹³⁹ Üçüncü görüş ise, bu tür bir durumda yani geçici olarak kullanıp yerine bırakmada kullanma zimmetinin olduğu yönündedir¹⁴⁰. Bizce geçici olarak kullanıp yerine bırakma durumunda fail zilyetliği kendisine devredilmiş ya da koruma ve gözetimle yükümlü olduğu suçun konusu üzerinde malik gibi tasarrufta bulunmuş ise zamanında iade gerçekleşmiş olsa da zimmet suçu oluşmuştur. Bu takdirde ise suçta ve cezada kıyas olamayacağından failin eylemi zimmet suçunu oluşturacak ama Bankacılık Kanunu'nda kullanma zimmeti düzenlenmediğinden uygulanamayacaktır, fakat etkin pişmanlık hükümleri uyarınca cezada indirim söz konusu olabilecektir. Fakat fail suçun konusu üzerinde teslim amacı dışında olmakla birlikte malikmiş gibi tasarruflarda bulunmamakta ise zimmet suçu değil, TCK m. 155'te düzenlenen güveni kötüye kullanma suçu söz konusu olacaktır.

b. Malın Değerinin Azlığı

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin son fıkrası zimmet suçunun konusunu oluşturan para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların değerinin azlığı nedeniyle, verilecek cezanın üçte birden yarıya kadar indirileceğini düzenlemektedir. Burada, TCK'da yer alan malın değerinin azlığı nedeniyle cezada indirim ilişkili açıklamalarımız geçerlidir.

D. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Teşebbüs

Bankacılık Kanunu m. 160'da yer alan zimmet suçu sırf hareket suçudur, icra hareketlerinin gerçekleşmesiyle suç tamamlanır. İcra hareketleri parçalara bölünebildiği takdirde bu suçta teşebbüs mümkündür. Örneğin, kendisine tevdi edilmiş suretleri başkasına ciro edip henüz devrini gerçekleştirmeden yakalanan bir banka görevlinin eylemi teşebbüs aşamasında kalmıştır¹⁴¹.

Kredi temdit anlaşması, borcun nakli, alacağın temliki, yenileme gibi işlemler söz konusu olduğunda suç ve suçun işlenme anında farklılık oluşur. Yeni bir haksız menfaat temin edilmedikçe kredi ilk şekliyle zimmet suçunun unsurlarını taşıyorsa suç oluşur, örneğin geri ödenemeyeceği bilinen açılan bir kredi işlemiyle işlenen zimmet suçu kredinin açıldığı tarihte oluşur, zamanı gelince kredinin ödenmemesi ise cezalandırılmayan sonraki eylemlerdir. Kredi ilk şekliyle zimmet suçunun unsurlarını taşıyorsa, unsurların meydana geldiği anda suç işlenmiş olur.

Doktrinde para veya diğer malların mülkiyete geçirildiği anda suçun tamamlanmış olacağı, mülkiyete geçirilmeden önceki elde bulundurmanın cezalandırılmayacağı bu nedenle bu suçta teşebbüsün mümkün olamayacağı da ileri sürülmektedir¹⁴².

Tezi, İstanbul, 2006, s. 382; Gürses, s. 61; Özgen, "4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun Getirdiği Yeni Düzenlemeler, Açıklamalar ve Değerlendirmeler". Aksi görüşte olan Mahmutoglu'na göre geçici kullanma, gerektiği ve istenildiği anda iade etme ya da failde iade amacı olsa da burada yine fail kendisine görevi nedeniyle duyulan güveni kötüye kullanmıştır. Mahmutoglu, s. 58.

¹³⁹ Polat, "5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Kapsamında Zimmet Suçu", s. 114.

¹⁴⁰ Özgenç, **Zimmet Suçu**, s. 88.

¹⁴¹ Donay, s. 110.

¹⁴² Özgen, "Bankalar Yasası'nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar", s. 46.

2. İştirak

5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.160'da yer alan zimmet suçu özgülü suç niteliğinde olduğundan ancak banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları fail olabilir. Bu sığata sahip olmayanlar ancak azmettiren ya da yardımcı eden olabilir.

3. İçtima

Belgede sahtecilik suretiyle zimmet suçu işlenmişse TCK m. 212 uyarınca hem belgede sahtecilik hem de Bankacılık Kanunu m. 160'dan ceza verilecektir. Örneğın, yetkili banka mensubunun sahte belgelerle gerçek olmayan kişiye kredi vermiş gibi göstererek banka kasasından çıkan parayı mülk edinmesi durumunda hem belgede sahtecilik hem de zimmetten ayrı ayrı ceza verilecektir. Yargıtay'ın ise aksi yönde kararı bulunmaktadır¹⁴³.

Genel içtima kuralları burada da uygulama alanı bulacaktır.

E. Etkin Pişmanlık

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin 4. ve 5. fıkraları etkin pişmanlığı düzenlemektedir; *“Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir. Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yansı indirilir. Bu durumun hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.”* Bankacılık Kanunu tıpkı TCK'daki gibi pişmanlığın gerçekleştiği farklı muhakeme evrelerine göre farklı miktarlarda indirimi düzenlemiştir, dolayısıyla TCK'da yer alan zimmet suçuna ilişkin açıklamalarımız burada da geçerlidir.

Bankacılık Kanunda değinilebilecek bir husus, TMSF tarafından el kolan bankalarla anlaşma yapıldığı takdirde durumun ne olacağıdır. Zirâ, Bankacılık Kanunu m. 160'e göre mahkeme, zimmet suçunun faillerini bankanın uğradığı zararı tazmine mahkum edecektir. Kanımızca TMSF ile ödeme anlaşması yapıldığında, ödeme taksimi hususunda iki tarafın da iradeleri uyumuştur. Bu nedenle zimmet davasını gören mahkemenin de bu anlaşmaya

¹⁴³ “Özel yasalarda düzenlenen suçların işlenmesi sırasında sahte evrak düzenlenmiş olması halinde failin ayrıca bu suçtan da cezalandırılabilmesi için o yasada özel bir düzenleme yapılmış olması zorunlu olup aksinin kabulü ceza kanunlarında kıyasın uygulanması anlamına gelecektir. Nitekim yasa koyucu 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununu 5. maddesinin 4. fıkrası ile bu yasa açısından bir kural koymakla kalmamış, bunun yanında böyle bir hüküm bulunmayan özel yasalar açısından TCY'nın 212. maddesinin uygulanamayacağına ilişkin iradesini de dolaylı olarak ortaya koymuştur. 5411 sayılı Bankacılık Yasasında sahtecilik suçundan ayrıca cezaya hükmolunacağına ilişkin bir düzenleme olmaması ve nitelikli zimmet suçu için öngörülen ceza miktarının ağırlığı birlikte değerlendirildiğinde bunun yasa koyucunun bilinçli bir tercihi olduğu ve bu suçu bileşik suç olarak düzenlediği sonucuna ulaşılmaktadır.” (CGK., E. 2010/7-38, K. 2010/79, 6.4.2010). “5411 sayılı Bankacılık Yasasında zimmet suçu yanında sahtecilik suçundan ayrıca cezaya hükmolunacağına ilişkin bir düzenleme bulunmaması karşısında, sanığın zimmet eylemlerini gerçekleştiren sahte belge tanzim etmesi failinin zimmet suçunun unsuru olarak değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...” yasaya aykırı görülmüştür. (7. CD., E. 2011/1833, K. 2011/4902, 19.4.2011), (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 22 Kasım 2011.

riayet etmesi gerekir. Aksi takdirde kısmi ödeme ile ilgili herhangi bir düzenleme olmadıgından, TMSF ile yapılan anlaşma gereği belirli bir miktar ödeme yapan failin ne gibi bir meblağı ödemeye mahkum edileceği hususu açık olmayacaktır¹⁴⁴.

III. ASKERİ CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN ZİMMET SUÇU

1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun "Mallara Karşı Yapılan Diğer Cürümler" başlıklı 8. Faslıının "Eşyayı ve malları çalan, satan, rehine veren ve alanlar" kenar başlıklı 131. maddesinin 1. fıkrası zimmetsuğunun yanı sıra birden fazla suç düzenlemektedir: "Askeri bir hizmet yaparken veya vazifeyi suistimal ederek bir hizmet veya vazifeden ötürü tevdi veya emanet edilmiş olan para veya kıymeti ne olursa olsun bir eşyayı yahut kendisine tevdi veya emanet edilmiş olmasa bile her türlü askeri erzak, eşya ve hayvanları çalanlar veya zimmetine geçirenler yahut ihtilas edenler veya satanlar yahut rehine verenler ve bunları bilerek satın alanlar veya rehin kabul edenler veya gizliyenler beş seneye kadar ağır hapis cezasile cezalandırılırlar." Yine aynı fıkraya göre "bu kanun uyarınca çalınan veya rehin edilen mallar bulunursa geri alınır. Yok edilen eşya, hayvan ve sairinin değerlerinin ödettirilmesine de hükmlenir."

Aynı maddenin 1. fıkrasının 2. cümlesinde cezanın azaltılmasını 2. ve 3. fıkralarında cezanın arttırılmasını gerektiren nitelikli haller düzenlenmiştir.

Askeri Ceza Kanunu'nda yer alan zimmet suçu hemen hemen Türk Ceza Kanunu'nda yer alan zimmet suçu ile aynı özellikleri taşımaktadır. Yukarıda TCK'da yer alan zimmet suçu ayrıntısıyla incelenmiştir. Gereksiz tekrardan kaçınmak için burada sadece farklı özelliklerine değinilecektir.

A. Korunan Hukuki Değer

Askeri Ceza Kanunu'nda zimmet suçunun düzenlenme amacına baktığımızda Türk Ceza Kanunu'nda yer alan zimmet suçu ile aynı hukuki değer korunmak istenmekle beraber burada ayrıca yurt savunmasında kullanılan ordu mallarının korunması ve ordu personelinin dürüst davranması amaçlanmıştır¹⁴⁵. Özellikle suçun konusu askeri eşya, erzak v.b. olduğunda tevdi ve emanet şartı aranmaksızın zimmetin varlığının kabul edilmesi kanun koyucunun askeri eşyanın korunmasına verdiği önemi göstermektedir.

B. Suçun Temel Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Fiil

TCK'daki zimmete ilişkin kurallar burada da uygulanacaktır¹⁴⁶.

¹⁴⁴ Donay, s. 111.

¹⁴⁵ Şeref Ayyıldız **Askeri Eşya ve Malları Çalmak, Zimmete Geçirmek v.s. Suçları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996, s. 39.

¹⁴⁶ "Savcılığın tebliğnamesinde gösterildiği her iki olay failleriyle eşit ödev sahibi yani her iki sanıkta tabur mutemedi bulduklarına ve işledikleri suçta subayların veya erlerin maaş veya malları olan paraları maledinip sarfylediklerine ve T.C.K.202. maddesindeki tarifata göre de her iki zimmet suçunun unsurları ihtiva eylediğinden 8/Eylul/945 gün ve 2762/3010 sayılı kararla 1/Nisan/945 gün ve 1242/2542 sayılı kararın birleştirilmesine oyçokluğu ile 11/Aralık/945 tarihinde karar verildi." Askeri Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı, E. 1945/3052, K. 1945/5881, 11/12/1945.

"Erlerin memleketlerinden gelen paraları almak ve sahiplerine tevzi etmeye memur edilen ve mutemetlik görevile vazifelendirilen gerek 4.sınıf kamacı ustası Şükrü ve ge-

b. Fail

Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenen zimmet suçu özgü suçtur bu suçun faili ancak asker kişi olabilir. Fakat Askeri Ceza Kanunu'nun 192. maddesine göre zimmet suçunun da düzenlendiği 131. maddedeki suçların askeri mahkemelere tâbi olmayan siviller tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde, genel mahkemeler bu kanun hükümlerini uygulayacaktır.

c. Mağdur

Mağdur hususu tartışmalıdır. Burada Türk Silahlı Kuvvetleri envanterinin fail tarafından zimmete geçirilmesi sonucu devletin mağdur olduğu bir görüş olarak ileri sürülebilir. Aksi görüş olarak da devletin bir hak süjesi olarak kabul edilemeyeceği, ancak bireylerin mağdur olabileceği belirtilebilir. Kanımızca burada kamu mağdur kabul edilmelidir.

d. Suçun Konusu

Askeri Ceza Kanunu'nun 131. maddesinin 1. fıkrasında suçun konusu olarak para, kıymeti ne olursa olsun eşya, askeri erzak ve hayvan sayılmıştır.

Bu kanunda yer alan zimmet suçunun oluşumu için suçun konusuna göre ayırım yapılmaktadır. Eğer suçun konusu askeri erzak, eşya ve hayvan ise faille bunların tevdi ya da emanet edilmiş olması aranmaz. Aslında bu madde olmasaydı, TCK m.141'de yer alan hırsızlık suçu gündeme gelecekti.

Suçun konusu askeri eşya, erzak, hayvan değil de para veya eşya ise zimmet suçunun oluşumu için bunların faille askeri hizmet yaparken veya vazifeyi suistimal ederek bir hizmet veya vazifeden ötürü tevdi veya emanet edilmiş olması şartı aranmaktadır¹⁴⁷.

2. Manevi Unsur

Askeri Ceza Kanunu m. 1 ve Ek m. 8'e göre Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçlara ve cezalara ilişkin esaslar Askeri Ceza Kanunu'nda aksine hüküm olmadıkça askeri suç ve cezalar için de uygulanacaktır. Türk Ceza Kanunu'na göre her suç kanunda aksine hüküm olmadıkça kasten işlenebilir. Bu nedenle Askeri Ceza Kanunu m. 131'de yer alan zimmet suçu da ancak kasten işlenebilir, taksirle bu suç oluşmaz.

---

rekse Üsteğmen Fazıl AŞAR'ın bu paralar üzerindeki eylemleri doğrudan doğruya As.C.K.nun 131 nci madesinde yazılı zimmet suçunu teşkil ettiği cihetle tebliğnamede bildirildiği gibi her iki kararın bu suretle birleştirilmesine ve bu suçun As.C.K.nun 131 nci maddesindeki zimmet suçu olduğuna 19 Mart 1946 tarihinde Oyçokluğu ile karar verildi." Askeri Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı, E. 1946/1134, K. 1946/1135, 19/03/1946.

¹⁴⁷ "Dosyada mevcut J. Gn. K. Kh. Ds. Kt. Mhız. Bl. K. lığı'nca tanzim edilen 15.5.1985 günlü, (dosya sıra 3) vak'a kanaat raporunda, suçun oluş şekli olarak sanığın J. Gn. K. lığı aile kantininin tuhafiye reyonunda görevli iken, kendi reyonuna ait malzemeleri izinsiz dışarı çıkarıp evine götürdüğü belirtilmesine ve böylece sanığa atılı eylemin sübutu halinde kendisine görevi gereği olarak teslim edilen eşyalardan yararlanma niteliğinde ve Askeri Ceza Kanununun 131. maddesi kapsamına giren ve bu nedenle askeri suç olan zimmet suçunu oluşturacağı...". (Uyuşmazlık Mahkemesi, E.1987/00027, K.1987/00031, 09.03.1987).

"Vazife dolayısıyla zilyed olamadığı malı alan memur zimmet suçunu işlemiş sayılmaz." (As. Yrg.3. Daire E. 1975/92, K. 1975/96, 29.4.1975).

C. Nitelikli Unsurlar

1. Daha Ağır Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsur

Suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla gerçekleştirilmesi ihtilastır. TCK ve Bankacılık Kanunu'nda zimmetin bu şekilde gerçekleştirilmesi hâli cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hâl olarak belirtilmiştir. Askeri Ceza Kanunu'nda ise ihtilas suçu zimmetle aynı madde içinde düzenlenmektedir ve ikisinin de yaptırımı aynıdır. Dolayısıyla bu durum Askeri Ceza Kanunu'nda cezanın artırılmasını gerektiren bir durum değildir¹⁴⁸.

Askeri Ceza Kanunu m.131/2 ve 131/3'te cezanın arttırılmasına yönelik nitelikli hâller düzenlenmiştir. Madde 131/2'de suçun konusu itibariyle nitelikli unsurlar yer almaktadır. Buna göre 1. fıkrada yer alan fiiller silah, cep-hane veya herhangi bir müdafaa vasıtasına taallük ederse ceza arttırılır. Madde 131/3'te ise fiilin işlendiği zaman itibariyle nitelikli unsura yer verilmektedir. Bu fıkraya göre ilk iki fıkrada yazılı fiiller seferberlikte yapılırsa az vahim hâllerde 2 seneden 5 seneye kadar diğer hâllerde on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasının verileceği belirtilmiştir.

2. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsur

a. Az Vahim Hâl

Askeri Ceza Kanunu m.131'de cezanın azaltılmasını gerektiren nitelikli hâl olarak az vahim hâl belirtilmiştir. Bu takdirde, altı aydan üç seneye kadar hapis cezası hükmolunur. Vahimin açıklaması madde metninde açıklanmıştır. Az vahim hâl, menfaat temini açısından ekonomik değeri hafif ve önemsiz hâl olarak kabul edilebilir.

b. Kullanma Zimmeti

Bu kanunda kullanma zimmeti düzenlenmemiştir. Bu nedenle failin suç konusunu özel menfaati için alıp kullanması halinde zimmet suçunun oluşup oluşmayacağı, Bankacılık Kanunu'nda olduğu gibi tartışmalıdır.

D. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Teşebbüs

Askeri Ceza Kanunu'nu m.131'de yer alan zimmet suçuna teşebbüs mümkündür. Askeri Yargıtay da kararları da bunu kabul etmektedir¹⁴⁹.

¹⁴⁸ "Zimmete para geçirilirken hile veya hurda yapılması ihtilastır ve zimmet fiilinden unsurları ve yasal sonuçları itibariyle tamamen ayrı bir suçtur. Oluşmuş zimmet suçu daha sonra yapılan hileli hareketlerle ihtilas suçuna dönüşmez." (As. Yrg. Dr. K. E. 1968/82, K. 1968/53, 28.4.1968).

"Tutulacak defter ve kayıtları zimmet kastıyla intizamsız ve düzensiz tuttuğu ispat edilen sanığın eylemi ihtilasten zimmettir." (As. Yrg. Dr. K. E. 1974/59, K. 1974/51, 05.07.1974).

"Sanığa tevdi ve teslim olunan koyunlardan sekiz tanesini civardaki köylerde kuzu ile değiştirerek aradaki ağırlık farkından elde ettiği 440 tl yi temellük ettiği sübuta erdigiinden meydana gelen fiil ihtilas suçunun teşkil eder." (As. Yrg. 3.D., E. 1971/110, K. 1971/104).

¹⁴⁹ "Depoya girerek malzemelerin kayıtlarında hile yaparak fazla mal alınmış olmasına rağmen az mal depoya konması ve artan malın çuvallar halinde çıkarılmadan kışla içinde yakalanması bilahare kayıtlar incelendiğinde shtencilik ve hile yapıldığının tespit edilmesi olayında eylemi ihtilasten zimmet olarak vasıflandırmış ancak temellük edilecek malzemelerin kışla hudutları içinde devletin hüküm ve tasarrufu altındaki mıntı-

2. İştirak

Askeri Ceza Kanunu'nda yer alan zimmet suçu özgü suçtur ve iştirake elverişlidir. Askeri Ceza Kanunu'nun 41. ve Ek 8. maddesine göre iştirak hususunda TCK'nın genel hükümleri geçerlidir.

3. İçtima

Askeri Ceza Kanunu'nun 43. ve Ek 8. maddesine göre bu kanunda yer alan suçları ve cezaların içtima hususunda TCK hükümleri geçerlidir.

SONUÇ

Çalışmamıza Türk Ceza Hukukunda zimmet suçunun birden fazla kanunda düzenlenmesinin gerekliliğini sorgulayarak başlayıp, sırasıyla Türk Ceza Kanunu, Bankacılık Kanunu ve Askeri Ceza Kanununda yer alan zimmet suçlarını inceledik.

Türk Ceza Hukukunda yer alan zimmet, kamu görevlisi tarafından gerçekleştirilen özgü suç niteliğindedir; her kademedeki kamu görevlisi tarafından işlenebilmekle birlikte, uygulamada en çok parayla ilişki hâlinde bulunan kamu görevlileri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bankacılık Kanununda ise banka bünyesinde işlenen zimmet suçuna yer verilmiştir. Banka görevlisi tarafından gerçekleştirilen zimmet, genelde ya müşteri hesaplarıyla oynanarak ya da haksız kredi sağlanarak gerçekleştirilmektedir. Uygulamada, zimmeti gerçekleştiren banka görevlisi bunun açığa çıkmaması için bir müşteri hesabından diğerine aktarma yapmakta ve bunun müteaddit olarak gerçekleştirilmesi nedeniyle faile hem nitelikli zimmet hem de zincirleme suç hükümleri uygulanmaktadır. Her ne kadar banka görevlilerinin belirli miktarları aşan işlemler için yetkileri sınırlandırılmış ve bu nedenle bir üstünün onay vermesi gerekse ve banka BDDK tarafından denetim altında olsa da bankacılar tarafından işlenen zimmet suçuna sıkça rastlamaktayız.

Banka zimmetinin bir başka görünümü ise 2002'deki ekonomik kriz sonrası ortaya çıkan durumdur. Bu dönemde bankalarda yapılan incelemeler sonucu bankaların hâkim hissedarları tarafından çeşitli şekillerde içinin boşaltıldığı görülmüştür. Bu acı tecrübe de 5411 sayılı Kanun'un yapılmasında dikkate alınmıştır.

Askeri Ceza Kanununda yer alan zimmet suçuna baktığımızda, failin asker olması ve askeri mal bakımından zilyetlik, koruma, gözetim yükümlülüğünün aranmaması dışında Türk Ceza Kanununda yer alan zimmet suçundan pek bir farkı olmamakla birlikte, cezalar arasındaki uçurum dikkat çekicidir.

---

kada ele geçirilmiş olması nedeniyle eylemin ihtilâsen zimmete teşebbüs derecesinde kaldığına karar verilmiştir." (As.Yrg.Dr.l.Krl. E.1987/34, K. 1987/25, 12.02.1987). "Olay tarihinde .... Tugay Komutanlığı emrinde askerlik hizmetini yapmakta olan sanığın, arkadaşı I. ile beraber 27.2.1998 günü saat 24.00 sıralarında Tugay melbusat deposunun kilidini anahtar uydurup açarak içeriye girip, depoda bulunan iki adet kamuflajlı elbise, iki çift bot, on adet tire don, iki paket peçete, bir adet oda spreyi, üç adet haki renk fanila, dokuz çift çorap ve bir çift evdiveni çalarak, henüz dışarıya çıkmadan, deponun ışığının yandığını görerek şüphelenen depo sorumluları tarafından yakalandığı ve bu suretle askeri eşyayı çalmaya eksik teşebbüs suçunu işlediği sabit olduğundan, mahkemece toplanıp kararda değerlendirilmesi yapılan elverişli delillere göre verilmiş olan mahkumiyet hükmünde sübut, vasıf ve uygulama yönlerinden kanuna aykırılık bulunmadığı, haklı gerekçeyle asgari haddin üzerinde ceza tayininde ve paraya çevrilmemesinde isabetsizlik olmadığından, sanığın temyiz isteminin reddiyle, kurulan mahkumiyet kararının onanması gerekmektedir (As.Yrg.2.D., 17.5.2000, E.2000/311, K.2000/306)

Zira Askeri Ceza Kanunu m. 131/1'de düzenlenen zimmet suçu için hapis cezasının üst sınırı beş sene iken, Türk Ceza Kanunu m. 247'de yer alan zimmet suçunda ceza beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezasıdır. Her iki kanununda belirtilen zimmet suçlarının cezaları arasındaki bu derecede farklılığın olmasının ne derece ceza adaleti sistemi ile bağdaştığı gözden kaçırılmaması gereken bir husustur.

Kanımızca, bir suçun değişik ihtimallere binaen farklı kanunlarda ayrı ayrı düzenlenmesi yerine Türk Ceza Kanununda yer alan zimmet suçunu, değişik ihtimalleri bünyesinde barındıracak şekilde yer vermek daha doğru bir tercih olacaktır.

KAYNAKÇA

Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet/ Yenidünya, A.Caner: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 10.bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2011.

Ayyıldız, Şeref: **Askeri Eşya ve Malları Çalmak, Zimmete Geçirmek v.s. Suçları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.

Bakıcı, Sedat: **Zimmet, Rüşvet, İrtikâp Suçları**, Ankara, 1988.

Baytemir, Erdal: **Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar İle Banka Zimmeti**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2011.

Bekri, M. Nedim: **Türk Ceza Kanununda Zimmet Suçu**, Adalet Yayınevi, 2007.

Donay, Süheyl: **Bankacılık Ceza Hukuku**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2007.

Dönmezer, Sulhi: **Özel Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul, 1984.

Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir: **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku**, C. II, 10. bs., İstanbul, 1994.

Dursun, Selman "Kıyı (Off-Shore) Bankacılığı ve Ceza Hukuku Sorunları", **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayını, 2004, s. 247-282.

Erem, Faruk: **Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler**, C. III, 3.bs., Ankara, 1985.

Erem, Faruk: "Zimmet ve İhtilas", **AÜHFD**, 1957, C. XIV, S. 1-4, s. 38-47.

Erem, Faruk/ Toroslu, Nevzat: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2000.

Ergün, Güneş Okuyucu: **Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu**, Ankara, Çakmak Yayınevi, 2008.

Erman, Sahir/ Özek, Çetin: **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, 1992.

Erman, Sahir/ Özek, Çetin: **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul, 1995.

Gökcan, Hasan Tahsin: **Görevi Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikâp, Rüşvet ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008.

Gözübüyük, U. Pulat: **TCK Şerhi**, C. II, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1990

Gündel, Ahmet: **Zimmet, Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002.

Gündel, Ahmet: **Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık, Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, Ankara, Sözkese Matbaacılık Ticaret Limited Şirketi, 2009.

Gürses, Davut: **Bankacılık Kanununa Göre Zimmet Suçu**, İstanbul, On iki Levha Yayıncılık, 2009.

Haznedar, Murat: "Bankacılık Zimmeti Suçu", (Çevrimiçi)/www.murathaznedar.av.tr/makaledoc/ek7_bankacilik_zimmeti.doc, 15 Kasım 2010.

İnceoğlu, A.Aytek: **Bankacılık Kanunu'nda Yer Alan Suçlar**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2006.

Kılıç, Halil İbrahim: Bankacılıkta Zimmet Suçu, (Çevrimiçi) http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1273.htm, 1 Aralık 2011

Mahmutoğlu, Fatih Selami: **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.

Malkoç, İsmail: **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu**, C. II, Ankara, Malkoç Kitabevi, 2002.

Malkoç, İsmail: **Zimmet-İrtikap-Rüşvet Suçları**, Ankara, Malkoç Kitabevi, 2010.

Malkoç, İsmail/ Güler, Mahmut: **Uygulamada Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, C. II, Ankara, 1996.

Malkoç, İsmail/ Güler, Mahmut: **Zimmet-İrtikap-Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları**, Gen Matbaacılık, Reklamcılık Ticaret Anonim Şirketi, Kasım, 1993.

Meran, Necati: **Yeni Türk Ceza Kanununda Zimmet - Rüşvet - İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008

Oğuzman M. Kemal/ Seliçi, Özer/ Oktay-Özdemir, Saibe: **Eşya Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2006.

Özbek, Veli Özer vd.: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010,

Önder, Ayhan: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 3.bs., İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1991.

Önder, Ayhan: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4.bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994.

Özgen, Eralp: "Bankalar Yasası'nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar", **Bankacılar Dergisi**, S. 39, 2001, s. 42-56.

Özgen, Eralp: "4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun Getirdiği Yeni Düzenlemeler, Açıklamalar ve Değerlendirmeler"

(Çevrimiçi) <http://www.tbb.org.tr/turkce/seminer/4389.htm>., 15 Kasım 2010.

Özgenç, İzzet: **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2002.

Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi: genel hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005.

Özgenç, İzzet: **Zimmet Suçu**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.

Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.

Özgenç, İzzet, Şahin, Cumhur: **Uygulamalı Ceza Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2001.

Polat, Halil: "5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Kapsamında Zimmet Suçu", **Adalet Dergisi**, S. 37, Mayıs 2010, s. 110-125.

Reisoğlu, Seza: **Bankacılık Kanunu Şerhi II**, Ankara, 2007.

Soyaslan, Doğan: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.

Sözüer, Adem: "Yeni Bankacılık Kanunu'nda Suçlar ve Yaptırımlar", **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, Aralık 2005, s. 166-191.

Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, R. Murat: **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010.

Toroslu, Nevzat: **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara, Savaş Yayınları, 2005.

Üzülmez, İlhan "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet Suçu", **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, Aralık 2005, s. 216-225.

Yiğit, Uğur: **Bankacılık Suçları**, İstanbul, Has Matbaacılık Ticaret ve Limited Şirketi, 2006.

(Çevrimiçi) <http://egitimmezuat.com>, 9 Kasım 2010.

(Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 22 Kasım 2011.

YKD Mart 1997

YKD Haziran 1998

YKD Temmuz 1990

YKD Eylül 1995

YKD Aralık 1994